

ՀԱՅ ԴԱՏԻ
ԿԵՆՏՐՈՆԱԿԱՆ
ԽՈՐՀՈՒՐԴ

ԺՈՂՈՎԱԾՈՒ

ՓԱՍՏԵՐԻ ՎՐԱ ՀԻՄՆՎԱԾ
ՎԵՐԼՈՒԾԱԿԱՆ ՆՅՈՒԹ
ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ԳՈՐԾԻՉՆԵՐԻ
ԵՎ ՀԱՆՐՈՒԹՅԱՆ ՀԱՄԱՐ

**«Արդարադատություն»
ըստ Ադրբեջանի**

**Ռուբեն Վարդանյանի գործով
մեղադրական եզրակացության
և դատավճռի վերլուծություն**

Տարոն Սիմոնյանի 15 մասից բաղկացած շարքը՝
«Փաստինֆո», 2026 թ. հոկտեմբերի 5–23

ՀՐԱՊԱՐԱԿՄԱՆ ԱՄՍԱԹԻՎ
2026 թ. հոկտեմբերի 26

ՀՐԱՊԱՐԱԿՄԱՆ ՎԱՅՐ
Երևան, Հայաստան

ՀԱՅ ԴԱՏԻ ԿԵՆՏՐՈՆԱԿԱՆ ԽՈՐՀՈՒՐԴ

«ԱՐԴԱՐԱԴԱՏՈՒԹՅՈՒՆ» ԸՍՏ ԱԴՐԲԵՋԱՆԻ

Ռուբեն Վարդանյանի գործով մեղադրական եզրակացության և
դատավճռի՝ Տարոն Սիմոնյանի 15 մասից բաղկացած վերլուծության
ժողովածու

Խմբագրական ներածություն • Նախապատմություն

• Հոդվածների ամբողջական շարք • Եզրակացություն • Աղբյուրներ

Պատրաստեց և հրատարակության ներկայացրեց՝
Հայ դատի կենտրոնական գրասենյակը

Հրատարակիչ՝ Հայ դատի կենտրոնական խորհուրդ

Երևան • 2026 թ. հոկտեմբերի 26

office@armeniancause.org

Հրատարակության մասին

Այս ժողովածուն հրատարակության է պատրաստել Հայ դատի կենտրոնական գրասենյակը՝ Հայ դատի կենտրոնական խորհրդի անունից: Այն ներառում է «Փաստինֆո» լրատվական կայքի՝ 2026 թվականի հոկտեմբերի 5–23-ը հրապարակած 15 մասից բաղկացած շարքը, որը պատրաստվել է միջազգային իրավունքի մասնագետ [Տարոն Սիմոնյանի](#) մասնագիտական մասնակցությամբ: Շարքը «Փաստինֆո»-ն հրապարակել է նաև անգլերեն և ռուսերեն, իսկ Free Armenian Prisoners կայքն այն ամբողջությամբ վերահրատարակել է հայերեն, անգլերեն, ֆրանսերեն և իսպաներեն: [19]

Հոդվածները վերահրատարակվում են «Փաստինֆո»-ի և հեղինակի՝ Տարոն Սիմոնյանի թույլտվությամբ՝ կայքում հրապարակված տարբերակների հիման վրա: Դրանց հեղինակային և խմբագրական ձևակերպումները, ներառյալ գնահատողական արտահայտությունները, պատկանում են սկզբնական հրապարակումներին: Հայ դատի կենտրոնական գրասենյակի կողմից պատրաստված ներածությունը, եզրակացությունը և այլ նյութերը ներկայացված են առանձին բաժիններով:

Բացառությամբ «Փաստինֆո»-ում հրապարակված Տարոն Սիմոնյանի հոդվածների՝ սույն փաստաթղթի բովանդակության համար պատասխանատվությունը կրում է Հայ դատի կենտրոնական խորհուրդը:

Հայ դատի կենտրոնական գրասենյակը միջազգային լսարանի համար պատրաստել է նաև անգլերեն հատուկ զեկույց, որն ամփոփում է գործի փաստերը, մեղադրական եզրակացության և դատավճռի էջային հղումներով ներկայացնում է դատավճռի ներքին հակասությունները, ինչպես նաև միջազգային կառույցների գնահատականներն ու ՀԴԿԽ-ի առաջարկությունները: Սույն հայերեն ժողովածուն ոչ թե կրկնում, այլ լրացնում է այդ զեկույցը՝ գործի փաստերը հասանելի դարձնելով հայալեզու հանրությանը Հայաստանում և Սփյուռքում:

Բովանդակություն

Հրատարակության մասին.....	3
Նախաբան	6
Գործի պատմական և դատավարական համատեքստը.....	7
Արցախ մեկնելը և պետնախարարի պաշտոնավարումը.....	7
Ձերբակալությունը, մեղադրանքը և դատավճիռը.....	8
Դատավարության ավելի լայն համատեքստը	9
Փաստաթղթերի հիմքը և աղբյուրների սահմանները	10
Ժողովածուի ընթերցման ուղեցույց	10
ՏԱՐՈՆ ՍԻՄՈՆՅԱՆԻ ՎԵՐԼՈՒԾՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԸ	11
«Արդարադատություն» ըստ Ադրբեյջանի. «Փաստինֆոն» սկսում է Ռուբեն Վարդանյանի գործով դատավճռի վերլուծությունը. մաս 1	11
«Արդարադատություն» ըստ Ադրբեյջանի. Ադրբեյջանը հանցագործություն է որակել այն, ինչը թույլատրել է ինքը. մաս 2	13
«Արդարադատություն» ըստ Ադրբեյջանի. Ռուբեն Վարդանյանը «մեղավոր է» ճանաչվել 1988–1994թթ. ադրբեյջանական բնակչության տեղահանման համար. մաս 3	14
«Արդարադատություն» ըստ Ադրբեյջանի. Ռուբեն Վարդանյանին վերագրվել է մեղադրանք, որի միակ «ապացույցը» նրա հայ լինելն է. մաս 4	15
«Արդարադատություն» ըստ Ադրբեյջանի. Ռուբեն Վարդանյանը «մեղավոր» է ճանաչվել 3 980 ադրբեյջանցու բռնի անհետացման համար. մաս 5	16
«Արդարադատություն» ըստ Ադրբեյջանի Ռուբեն Վարդանյանը «մեղավոր» է ճանաչվել 414 ռազմագերու, 1 284 քաղաքացիական պատանդի խոշտանգման համար. մաս 6	17
«Արդարադատություն» ըստ Ադրբեյջանի «Ավրորայի» մրցանակային գումարը Բաքվի դատարանը վարձկանության վճար է համարել. Մաս 7	18
«Արդարադատություն» ըստ Ադրբեյջանի Ռուբեն Վարդանյանը մեղադրվում է 1 166 702 հա տարածքի ականապատման համար. Մաս 8	19
«Արդարադատություն» ըստ Ադրբեյջանի. Ռուբեն Վարդանյանը մեղադրվում է սպանության և սպանության փորձի մեջ. Մաս 9	20
«Արդարադատություն» ըստ Ադրբեյջանի «Ավրորան», «Տրոյկա Դիալոգը», «Ամերիաբանկը» «ապօրինի ձեռնարկատիրություն»՝ Ադրբեյջանում. Մաս 10 ...	22

«Արդարադատություն» ըստ Ադրբեջանի Ռուբեն Վարդանյանի քաղաքական դիրքորոշումը համարվել է ահաբեկչության կոչ. Մաս 11	23
«Արդարադատություն» ըստ Ադրբեջանի. Ռուբեն Վարդանյանի՝ որպես պետնախարար պաշտոնավարումն ինքնին համարվել է հանցագործություն. Մաս 12	26
«Արդարադատություն» ըստ Ադրբեջանի Ռուբեն Վարդանյանը մեղադրվում է Սինգապուր-Հելսինկի չվերթի օդանավը խլացնելու մեջ. Մաս 13.....	27
«Արդարադատություն» ըստ Ադրբեջանի. Ռուբեն Վարդանյանի կողմից պետնախարարի պաշտոնի ընդունումը համարվել է «իշխանության զավթում». Մաս 14	29
«Արդարադատություն» ըստ Ադրբեջանի. Արցախ մեկնելը՝ կառավարման կարգի դեմ հանցագործություն. մաս 15	31
Եզրակացություն	32
Ժամանակագրության և անհատական պատասխանատվության հարցը	32
Դատավճռի ներքին անհամապատասխանություններ	32
Ավելի լայն իրավական և պետական հետևանքները	33
Միջազգային արձագանքը.....	34
ՀԴԿԽ-ի պահանջները.....	36
Աղբյուրներ և փաստաթղթային հղումներ	37

Նախաբան

2026 թվականի սեպտեմբերին [Ռուբեն Վարդանյանի](#) գործով մեղադրական եզրակացության և դատավճռի անգլերեն թարգմանությունները հանրայնացվեցին Free Armenian Prisoners հարթակում: ՄԻԵԴ-ում հայ գերիների շահերի ներկայացուցիչ [Սիրանուշ Սահակյանը](#) իրավաբաններին, հետազոտողներին և համալսարաններին կոչ արեց ուսումնասիրել փաստաթղթերը: «Փաստինֆո»-ի հոկտեմբերյան հրապարակումների շարքն այդ կոչին արձագանքող մանրամասն ուսումնասիրություններից է: [1]

2026 թվականի փետրվարի 17-ին Բաքվի ռազմական դատարանը Ռուբեն Վարդանյանին դատապարտեց 20 տարվա ազատազրկման: Մեղադրանքի և վճռի ծավալը, վերագրվող հանցանքների ընդգրկումը և դատավարության քաղաքական բնույթը պահանջում են, որ իրավական քննությունը դուրս գա առանձին լրատվական հրապարակումների սահմաններից: Այս ժողովածուն մեկտեղում է հենց այդ նպատակով պատրաստված «Փաստինֆո» լրատվական կայքի տասնհինգ հրապարակումները՝ պահպանելով դրանց հաջորդականությունն ու ինքնուրույն բովանդակությունը: [2]

Շարքում քննարկվում են մի քանի տասնամյակ ընդգրկող ռազմական և մարդասիրական իրավունքի մեղադրանքները, կազմակերպված հանցավորության, ահաբեկչության ֆինանսավորման, ավիացիոն անվտանգության, պետական իշխանության և սահմանահատման վերաբերյալ դրույթները: Մասնագիտական վերլուծության համար ներգրավված միջազգային իրավունքի մասնագետ, «ELL Partnership» իրավաբանական ընկերության հիմնադիր գործընկեր [Տարոն Սիմոնյանի](#) առանցքային քննադատությունն այն է, որ դատավճռում հաճախ ներկայացված են հակամարտության ընդհանուր նկարագրություններ ու թվեր՝ առանց Ռուբեն Վարդանյանի կոնկրետ գործողությունը, դիտավորությունը կամ իրավական պատասխանատվության հիմքը պատշաճ կերպով առանձնացնելու: Այս թերությունները պատահական կամ մեկուսացված չեն. դրանց համակարգային բնույթը վկայում է, որ դատավճիռը չի բավարարում արդար դատաքննության հիմնարար չափանիշներին, որոնք ամրագրված են Մարդու իրավունքների եվրոպական կոնվենցիայի 6-րդ և Քաղաքացիական ու քաղաքական իրավունքների մասին միջազգային դաշնագրի 14-րդ հոդվածներով, և որոնք պարտադիր են նաև Ադրբեյջանի համար: Նույն եզրահանգմանն է հանգել նաև Իրավաբանների միջազգային հանձնաժողովը (ICJ)՝ արձանագրելով, որ Արցախի նախկին ղեկավարների դատավարությունները չեն համապատասխանում արդարության, կողմերի հավասարության և հանրային

վերահսկողության այն երաշխիքներին, որոնք պահանջում է մարդու իրավունքների միջազգային իրավունքը, և որ դրանք «արտացոլում են ավելի լայն համակարգային խնդիրներ, այլ ոչ թե մեկուսացված շեղումներ»։ [6] «Human Rights Watch»-ը ևս արձանագրել է, որ դատավարությունները «արդար դատաքննության լուրջ մտահոգություններ» են առաջացրել, և որ քաղաքացիական անձինք, այդ թվում՝ Վարդանյանը, դատվել են ռազմական դատարանում՝ անկախ վերահսկողության համար հիմնականում փակ նիստերում։ [12] «Amnesty International»-ը Վարդանյանի դատավճիռը որակել է «արդարադատության ծաղր»՝ ընդգծելով, որ քաղաքացիական անձանց դատելը ռազմական դատարանում «անհամատեղելի է արդար դատաքննության երաշխիքների հետ», և որ ամբաստանյալները դատվել են «փաստացի դռնփակ» նիստերում՝ իրենց համար անհասկանալի լեզվով ներկայացված «ապացույցների» հիման վրա։ [13]

Արցախի պետական և հասարակական հաստատությունները որպես «հանցավոր կազմակերպություն» ներկայացնելու մոտեցումը առանձնահատուկ նշանակություն ունի։ Սեպտեմբերի 28-ի հարցազրույցում Սիմոնյանը զգուշացրել է, որ նման դատական կառուցակարգը կարող է հետագայում օգտագործվել Հայաստանի Հանրապետության նկատմամբ նոր պահանջներ առաջադրելու նպատակով։ Այս վտանգը պետք է լրջորեն գնահատեն ինչպես Հայաստանի Հանրապետության իշխանությունները, այնպես էլ միջազգային գործընկերները։ [3]

Հայ դատի կենտրոնական խորհուրդը համարում է, որ իրավական նյութի հրապարակումը և մասնագիտական անկախ ստուգումը ծառայում են ինչպես անհատական իրավունքների պաշտպանությանը, այնպես էլ տարածաշրջանի վերջին տասնամյակների պատմությունը խեղաթյուրելու փորձերին հակազդելուն։ Ժողովածուի նպատակն է փաստագրել այս դատավարության խախտումները, դրանք հասանելի դարձնել իրավաբանական հանրությանը, միջազգային կառույցներին և որոշում կայացնողներին և նպաստել Ռուբեն Վարդանյանի ու Ադրբեյջանում պահվող մյուս հայ գերիների ազատ արձակմանն ուղղված ջանքերին։

Գործի պատմական և դատավարական համատեքստը

Արցախի մեկնելը և պետնախարարի պաշտոնավարումը

Ռուբեն Վարդանյանը 2022 թվականի սեպտեմբերին տեղափոխվեց Արցախ, իսկ նոյեմբերի 4-ին նշանակվեց Արցախի Հանրապետության պետնախարար։ Նա պաշտոնավարեց մինչև 2023 թվականի փետրվարի 23-ը։ Դատավճռում հիշատակվող որոշ դրվագներ վերաբերում են 1988–1994 թվականներին, 2020

թվականի պատերազմին և 2022 թվականի իրադարձություններին՝ նախքան նրա նշանակումը: Այդ ժամանակագրությունը լրջորեն կասկածի տակ է դնում նրա անձնական պատասխանատվությունն այդ դրվագների համար, մինչդեռ դատավճիռը չի ներկայացնում նրա անհատական դերակատարությունը հիմնավորող ապացույցներ: [2]

Ձերբակալությունը, մեղադրանքը և դատավճիռը

Ադրբեջանի պետական անվտանգության ծառայությունը Վարդանյանին ձերբակալեց 2023 թվականի սեպտեմբերի 27-ին՝ Լաչինի միջանցքի ադրբեջանական անցակետում, երբ նա Արցախից բռնի տեղահանվող հազարավոր հայերի հետ մեկնում էր Հայաստան: 2024 թվականի դեկտեմբերի 28-ին հաստատված մեղադրական եզրակացությունը ներառում է խաղաղության և մարդկության անվտանգության, ռազմական, տնտեսական, ահաբեկչական և պետական կառավարման դեմ ուղղված բազմաթիվ ենթադրյալ հանցագործություններ: Մեղադրական եզրակացությամբ Վարդանյանին մեղադրանք էր առաջադրվել Ադրբեջանի Հանրապետության Քրեական օրենսգրքի 42 դրույթով: Դատարանը դրանցից երկուսը հանեց, մնացած 40-ով նրան մեղավոր ճանաչեց և 2026 թվականի փետրվարի 17-ի դատավճռով նշանակեց 20 տարվա ազատազրկում: Սույն ժողովածուի սկզբնական հոդվածները հերթով անդրադառնում են դատավճռում քննարկված հոդվածներին: [2]

Վարդանյանը դատավճիռը Ադրբեջանում չբողոքարկեց՝ հայտարարելով, որ այն չի ճանաչում որպես արդարադատության ակտ: Ընտանիքի 2026 թվականի փետրվարի 25-ի հայտարարության համաձայն՝ այդ որոշումը «չի նշանակում համաձայնություն դատավճռի հետ և հրաժարում պաշտպանության իրավունքից»․ այն «գիտակցված հրաժարում է օրինականացնելու մի գործընթաց, որը սկզբից ևեթ զուրկ էր արդարադատության որևէ հատկանիշից»: [14] 2026 թվականի հուլիսին Սիրանուշ Սահակյանը նրա անունից դիմում ներկայացրեց Մարդու իրավունքների եվրոպական դատարան՝ պնդելով Կոնվենցիայի ութ հոդվածների խախտում: [6] [7] 2026 թվականի ապրիլի վերջին Վարդանյանը Պետական անվտանգության ծառայության մեկուսարանից տեղափոխվել է Բաքվի Ղարադաղի վարչական շրջանում (քաղաքի կենտրոնից մոտ 70 կմ հեռավորության վրա) գտնվող Ումբաքիի բանտային համալիր, ուր տեղափոխվել են նաև մյուս հայ բանտարկյալները: [14] 2026 թվականի սեպտեմբերին Ադրբեջանի օմբուդսմենին ուղղված ձայնային ուղերձում Վարդանյանը հայտնել է, որ իրեն չեն թույլատրում բժշկական հետազոտություններ անցնել նույնիսկ սեփական միջոցներով, իսկ բացօթյա զբոսանքը տևում է շաբաթական մեկ

անգամ 20–40 րոպե. օմբուդսմենի գրասենյակը մերժել է այդ պնդումները: [12]

Դատավարության ավելի լայն համատեքստը

Վարդանյանի գործը քննվել է Ադրբեջանում պահվող Արցախի նախկին պաշտոնատար անձանց և այլ հայ գերիների գործերի համատեքստում, սակայն, հակառակ բոլոր գործերը միասին քննելու նրա միջնորդությանը, առանձնացվել է առանձին վարույթում: [10] Սիրանուշ Սահակյանն ընդգծել է, որ հրապարակված փաստաթղթերի զգալի մասը վերաբերում է նաև մյուս հայ բանտարկյալներին: Թեև սույն ժողովածուն կենտրոնանում է Վարդանյանի գործի վրա, դրանում բացահայտված մեթոդները՝ անհատական մեղքի փոխարինումը հավաքական մեղադրանքով և ապացույցների բացակայությունը, պահանջում են նույնքան ուշադիր քննություն նաև մյուս գործերում: [1]

Իրավաբանների միջազգային հանձնաժողովի 2026 թվականի «Արդարադատությունը ճնշման ներքո» զեկույցը Արցախի նախկին ղեկավարների դատավարություններն ուսումնասիրում է որպես Ադրբեջանի արդարադատության համակարգի կառուցվածքային խնդիրների օրինակ և նշում, որ առկա տեղեկությունների մեծ մասը վերաբերում է Վարդանյանի գործին: Զեկույցն արձանագրում է, որ քաղաքացիական անձանց գործերը քննվել են ռազմական դատարանում, ինչը հակասում է ոչ միայն միջազգային չափանիշներին, այլև Ադրբեջանի քրեական դատավարության օրենսգրքի ընդդատության կանոններին: Հիշյալ զեկույցում նաև արձանագրվել է հետևյալը Վարդանյանի միջազգային փաստաբանի մուտքն Ադրբեջան, ըստ երևույթին, կամայականորեն մերժվել է, գործի 422 հատորը պաշտպանական կողմին տրամադրվել է երկրորդ նիստից ընդամենը 23 օր առաջ, իսկ հիմնական փաստաթղթերը՝ միայն ադրբեջաներենով կամ սխալներով լի թարգմանությամբ, ինչպես նաև պաշտպանության միջնորդությունները մերժվել են առանց պատճառաբանության և հաճախ չեն արտացոլվել նիստերի արձանագրություններում: Ավելին, մեղադրանքի վկաներն իրենք են հայտնել, որ տեղյակ չեն եղել Արցախում Վարդանյանի գործունեությանը և չունեն որևէ բանավոր կամ փաստաթղթային ապացույց նրա՝ հայկական զինված ուժերի հետ կապի մասին: [6]

Չնայած Ադրբեջանի իշխանությունների պնդումներին, թե դատավարությունները բաց են, դրանք փաստացի անցկացվել են դռնփակ: Առաջին նիստին դահլիճ թույլատրվել է միայն երկու պետական լրատվամիջոցի ներկայություն՝ AZERTAC լրատվական գործակալության և AzTV հեռուստաընկերության: Հետագայում մուտքը սահմանափակվել է կառավարության հաստատած ցուցակով. երբեմն

ներս են թողնվել տեղական լրագրողներ և իրավագիտության ուսանողներ, բայց ոչ անկախ կամ օտարերկրյա լրատվամիջոցներ: Անկախ ադրբեջանցի և օտարերկրյա լրագրողների, միջազգային դիտորդների ու իրավապաշտպանների, ինչպես նաև ընտանիքի անդամների համար դահլիճը փակ է եղել, իսկ Բաքվում հավատարմագրված դիվանագետների դիմումները մերժվել են: Մուտքը պայմանավորվել է գլխավոր դատախազության կամ գերագույն դատարանի թույլտվությամբ: Վարդանյանի գործով 2025 թվականի հունվարից մինչև 2026 թվականի փետրվարն անցկացված շուրջ 60 նիստերից և ոչ մեկում անկախ միջազգային դիտարկում չի թույլատրվել: Արդյունքում դատական գործընթացի մասին հանրությանը հասանելի տեղեկությունները գրեթե ամբողջությամբ եկել են Ադրբեջանի պետական լրատվամիջոցներից: [6] [10] [11] [18] «Amnesty International»-ի պաշտոնական հարցումները դատավարության և ապացույցների վերաբերյալ մնացել են անպատասխան: [13]

Փաստաթղթերի հիմքը և աղբյուրների սահմանները

Գործի սկզբնաղբյուրներն են 2024 թվականի դեկտեմբերի 28-ի մեղադրական եզրակացությունը և 2026 թվականի փետրվարի 17-ի դատավճիռը՝ տրամադրված անգլերեն PDF-ներով: Այդ ֆայլերի էջերի քանակը և թարգմանությունների ներսում տպագիր էջահամարները տարբեր են: ՀԴԽ-ի անգլերեն հատուկ զեկույցում հղումները տրված են հրապարակված PDF ֆայլերի էջերով: Հայերեն ժողովածուի տեքստերը պահպանված են որպես 2026 թվականի հոկտեմբերին հրապարակված վերլուծական նյութեր և չեն փոխարինում դատական ակտերի բնագրին: [2]

Ժողովածուի ընթերցման ուղեցույց

Յուրաքանչյուր մասի մեջ հաջորդաբար ներկայացվում են քրեական օրենսգրքի համապատասխան հոդվածը, վերագրվող արարքը, դատավճռում վկայակոչված ապացույցները, նշանակված պատիժը և Տարոն Սիմոնյանի մասնագիտական գնահատականը: Հրապարակումների գնահատողական ձևակերպումները վերագրվում են սկզբնական աղբյուրին:

Հատկապես անհրաժեշտ է տարբերակել երեք մակարդակ՝ մեղադրանքի պնդումները, դատարանի դատավճռում հաստատված համարված հանգամանքները և Սիմոնյանի քննադատությունը: Դրանց միջև առկա հակասությունները շատ դեպքերում ակնհայտ են արդեն տեքստերի պարզ համեմատությունից, իսկ որոշ դեպքերում պահանջում են ադրբեջանական օրենսդրության և ապացույցների խորացված քննություն:

ՏԱՐՈՆ ՍԻՄՈՆՅԱՆԻ ՎԵՐԼՈՒԾՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԸ*

«Արդարադատություն» ըստ Ադրբեջանի. «Փաստինֆոն» սկսում է Ռուբեն Վարդանյանի գործով դատավճռի վերլուծությունը. մաս 1

Հրապարակում՝ 05/10/2026

«Փաստինֆոն» սկսում է «Արդարադատություն ըստ Ադրբեջանի» խորագրով հրապարակումների շարքը՝ վերլուծելով Ռուբեն Վարդանյանի գործով մեղադրական եզրակացությունն ու դատավճիռը:

ՄԻԵԴ-ում հայ գերիների շահերի ներկայացուցիչ Սիրանուշ Սահակյանը սեպտեմբերի սկզբին հայտարարել էր, որ Free Armenian Prisoners կայքում առաջին անգամ ամբողջությամբ հրապարակվել են Ռուբեն Վարդանյանի գործով մեղադրական եզրակացության ու դատավճռի անգլերեն թարգմանությունները: Նա նաև կոչ էր արել իրավաբանների մասնագիտական համայնքին, հետազոտական կենտրոններին գործը դարձնել ակադեմիական ուսումնասիրության և մասնագիտական քննարկման առարկա, ինչին և մենք ձեռնամուխ ենք լինում:

Այս շարքով մեր ընթերցողին ներկայացնելու ենք, թե ինչ որակի «դատավարություններ» են ընթացել և ինչ կարգի գործ է պատրաստվել Ադրբեջանի ավտորիտար ռեժիմի կողմից մեր հայրենակիցների նկատմամբ: Մասնագիտական վերլուծության համար ներգրավել ենք միջազգային իրավունքի մասնագետ, ELL Partnership իրավաբանական ընկերության հիմնադիր գործընկեր Տարոն Սիմոնյանին:

Վերլուծությունը ներկայացնելու ենք ըստ մեղադրանքների և հոդվածների: Ռուբեն Վարդանյանը «մեղավոր» է ճանաչվել Ադրբեջանի Քրեական օրենսգրքի 20 հոդվածներով նախատեսված 40 մեղադրանքներով:

ԽԱՂԱՂՈՒԹՅԱՆ և ՄԱՐԴԿՈՒԹՅԱՆ ԱՆՎՏԱՆԳՈՒԹՅԱՆ ԴԵՍ ՀԱՆՑԱԳՈՐԾՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐ

Հոդված 100.1 — Ագրեսիվ պատերազմի պլանավորում, նախապատրաստում կամ սանձազերծում

Վերագրվող արարք. Մասնակցություն «նոր հարձակումների պլանների»

* «Փաստինֆոն», 2026 թ. հոկտեմբերի 5–23 • 15 մաս: Հոդվածների բնագրային տեքստերում կատարվել են միայն ուղղագրական և կետադրական ուղղումներ:

նախապատրաստմանը «հանցավոր կազմակերպության կազմում»:

Մեղադրանքի հիմքում դրված ապացույցներ. Վերագրվող արարքը հիմնավորող ապացույցները բացակայում են: Որպես «ապացույց» ներկայացված են Ռուբեն Վարդանյանի Ստեփանակերտի գրասենյակի խուզարկության արձանագրությունը (03.10.2023) և այնտեղից առգրավված փաստաթղթերը, ՊԱԾ ռազմական հակահետախուզության գրություններ և «օպերատիվ տեղեկություններ»: Դրանց բովանդակությունը դատավճռում որևէ կերպ բացահայտված չէ, և ներկայացված չեն այդ փաստաթղթերի և վերագրվող արարքի պատճառահետևանքային կապերը:

Սահմանված պատիժ. Դատավճռով նշանակված է 11 տարի ազատազրկում:

Տարոն Սիմոնյանի վերլուծությունը: Մեղադրական դատավճիռը հիմնված է ենթադրությունների վրա:

Դատավճիռը չի նշում ո՛չ այն պետությունը, որի ագրեսիան իբր պլանավորվել է, ո՛չ պլանի բովանդակությունը, ամսաթիվը, հեղինակին կամ հասցեատիրոջը, և չի հիմնավորում ագրեսիվ պատերազմ սանձազերծելու դիտավորությունը:

Ստացվում է, որ մասնավոր անձը, ով երբեք չի զբաղեցրել ռազմական կամ անվտանգության պաշտոն, այստեղ դարձել է պետական հանցագործության սուբյեկտ, ինչը տրամաբանական ու իրավական սխալ է և խախտում է անգամ Ադրբեյջանի օրենսդրությունը:

Ադրբեյջանի քրեական օրենսդրության պահանջվող հանցակազմի հատկանիշներից ոչ մեկը հաստատված չէ, իսկ եզրահանգումը կառուցված է ձերբակալությունից հետո առգրավված անանուն փաստաթղթերի վրա, որոնց բովանդակությունը դատարանն անգամ չի ներկայացնում, քանի որ ակնհայտ է, որ կամ «բովանդակություն» չկա, կամ այդ «բովանդակությունն» իրենց օգտին չէ:

Սա խախտում է մեղքի բավարար հիմնավորվածության և անմեղության կանխավարկածի պահանջն այն մասով, որ մեղադրական դատավճիռը չի կարող հիմնվել ենթադրությունների վրա (ՔԴՕ 351.2):

Բացի այդ, Ռուբեն Վարդանյանին վերագրվող «նոր հարձակումներից» ոչ մեկն այդպես էլ տեղի չի ունեցել, և դատարանն էլ դա չի պնդում:

Չնայած այս ամենին՝ դատարանը մեղադրանքը համարել է «ապացուցված»:

<https://www.pastinfo.am/hy/news/2026/10/05/01025214552000/1982923>

«Արդարադատություն» ըստ Ադրբեջանի. Ադրբեջանը հանցագործություն է որակել այն, ինչը թույլատրել է ինքը. մաս 2

Հրապարակում՝ 06/10/2026

ԽԱՂԱՂՈՒԹՅԱՆ և ՄԱՐԴԿՈՒԹՅԱՆ ԱՆՎՏԱՆԳՈՒԹՅԱՆ ԴԵՄ ՀԱՆՑԱԳՈՐԾՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐ

Հոդված 100.2 — Ագրեսիվ պատերազմ վարելը

Վերագրվող արարք. «Մասնակցություն ինքնիշխան տարածքների օկուպացիայի շարունակմանը». Ռուբեն Վարդանյանի «միացում»-ը վերագրվող այս արարքին, այսինքն՝ «ինքնիշխան տարածքների օկուպացիայի շարունակմանը», ըստ գործի, տեղի է ունեցել 2020 թ. դեկտեմբերին:

Մեղադրանքի հիմքում ընկած ապացույցներ. «Պատերազմ վարելուն» ուղղված որևէ գործողության վերաբերյալ ապացույց չի ներկայացվել: «Միացման» միակ փաստական հենքը «Ավրորա» նախաձեռնության կողմից 09.12.2020-ին միջոցների հատկացումն է Արցախին և դափնեկիր Միրզա Դիննայիի ժամանումը Ստեփանակերտ, ինչպես նաև «օպերատիվ տեղեկությունները», որոնք հայտնի չէ, թե ինչ են իրենցից ներկայացնում: Բացակայում են միացման ակտը, ամսաթիվը, կոնտրագենտը, ինչպես նաև հումանիտար ֆինանսավորման և ռազմական գործողությունների միջև որևէ կապ:

Սահմանված պատիժ. Դատավճռով նշանակվել է 20 տարի ազատազրկում՝ դատավճռի առավելագույն ժամկետներից մեկը:

Տարոն Սիմոնյանի վերլուծությունը. Ամենաաբսուրդայինն այստեղ այն է, որ Բաքվի ռազմական դատարանին հաջողվել է «ապացուցված» համարել երբևէ զինվորական կարիերա չունեցած, երբևէ ոչ մի ռազմական գործողության չմասնակցած Ռուբեն Վարդանյանին ներկայացված՝ «ագրեսիվ պատերազմ վարելու» մեղադրանքը:

«Պատերազմ վարելը» նշանակում է զինված հարձակում իրականացնել: Դատարանն այս հասկացությունը փոխարինում է «օկուպացիայի շարունակմամբ», այսինքն՝ պատժում է ոչ թե արարքի, այլ տարածքում գտնվելու համար: Ընդ որում, 2020 թ. նոյեմբերի 10-ից հետո այդ տարածքի կարգավիճակը սահմանված էր եռակողմ հայտարարությամբ, որը ստորագրել էր նաև Ադրբեջանի նախագահը, և ըստ որի այնտեղ տեղակայվեցին ռուս խաղաղապահները: Ադրբեջանը հանցագործություն է որակում այն, ինչը, ըստ էության, թույլատրել է ինքը:

Այստեղ առկա է հակասություն. Ըստ մեղադրանքի՝ Վարդանյանը «միացել» է

«ինքնիշխան տարածքների օկուպացիայի շարունակմանը» 2020 թ. դեկտեմբերին, այն դեպքում, երբ պատերազմն արդեն ավարտված էր, և նա Մոսկվայում էր: Բայց այստեղ էլ Բաքվի դատարանը ելքը գտել է. ըստ մեղադրանքի՝ «միացումն» ինքնին ապացուցվում է «Ավրորայի» մարդասիրական նախաձեռնության ֆինանսավորմամբ, որն էլ հանցավոր է համարվում այն պատճառով, որ նրա հիմնադիրն արդեն «միացել» էր «ինքնիշխան տարածքների օկուպացիայի շարունակմանը»:

Այստեղ, իհարկե, իմաստ չունի որևէ տրամաբանություն փնտրել, քանի որ դա պարզապես գոյություն չունի: Ունեք փակ շրջան, որտեղ ոչ մի օղակ ինքնուրույն ապացուցված չէ: Բայց դա ամենևին չի խանգարել, որ մեղադրանքը համարվի «ապացուցված», և Վարդանյանը ստացել է այս հոդվածով սահմանված առավելագույն պատիժը՝ 20 տարի:

<https://www.pastinfo.am/hy/news/2026/10/06/0121202021/1983040>

«Արդարադատություն» ըստ Ադրբեջանի. Ռուբեն Վարդանյանը «մեղավոր է» ճանաչվել 1988–1994թթ. ադրբեջանական բնակչության տեղահանման համար. մաս 3

Հրապարակում՝ 07/10/2026

ԽԱՂԱՂՈՒԹՅԱՆ և ՄԱՐԴԿՈՒԹՅԱՆ ԱՆՎՏԱՆԳՈՒԹՅԱՆ ԴԵՄ ՀԱՆՑԱԳՈՐԾՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐ

Հոդված 107 — Բնակչության արտաքսում կամ բռնի տեղահանում

Վերագրվող արարք. Ադրբեջանական բնակչության տեղահանում. 442 841 անձ, 924 բնակավայր (1988–1994):

Մեղադրանքի հիմքում դրված ապացույցներ. Ռուբեն Վարդանյանին վերաբերող ապացույց ընդհանրապես առկա չէ: Ներկայացված է միայն Փախստականների և ներքին տեղահանված անձանց պետական կոմիտեի 04.11.2023 թ. № 3-36/2-3659/2023 պատասխան-գրությունը և պատմական նկարագրություն: Ընդ որում, անգամ գրության թիվը՝ 635 646 ներքին տեղահանված, չի համընկնում մեղադրանքում նշված 442 841 թվի հետ, և դատարանն այդ տարբերությունը չի բացատրում:

Սահմանված պատիժ. Դատավճռով այս հոդվածի համար նշանակված է 14 տարի ազատազրկում:

Տարոն Սիմոնյանի վերլուծությունը. Բոլոր դրվագները վերաբերում են 1988–

1994 թվականներին, երբ Ռուբեն Վարդանյանը 20–26 տարեկան էր և սովորում, իսկ հետո՝ աշխատում և ապրում էր Մոսկվայում:

Ընդ որում, պետք է հաշվի առնել, որ արտաքսումն ավարտվում է բնակչության տեղահանման պահին: Ավարտված արարքին հետագայում մասնակցել հնարավոր չէ, ուստի Վարդանյանի պատասխանատվությունը բացառվում է հենց Ադրբեջանի օրենսգրքով (ՔՕ 34.6):

Այս երեսուն տարվա «բացը» դատարանը լրացնում է «վերադարձին խոչընդոտելու» թեզով: Բայց «վերադարձին խոչընդոտելն» այլ արարք է, քան արտաքսումը, և դատարանն այդպես էլ չի նշում, թե Ռուբեն Վարդանյանը կոնկրետ ինչ է արել, որը խոչընդոտել է վերադարձին: Հոդվածից մնացել է միայն անվանումը: Բացի այդ, 1988–2000 թթ. արարքների նկատմամբ 2006 թ. օրենքի կիրառումն արգելված է հետադարձ ուժի կանոնով, որը դատավճիռն ինքն է մեջբերում Սահմանադրությունից և անմիջապես էլ՝ հենց հաջորդ տողում անտեսում:

Այդուհանդերձ, այս անհեթեթության ու տրամաբանության բացակայության շղթան ամենևին էլ չի խանգարել Բաքվի ռազմական դատարանին Վարդանյանին «մեղավոր» ճանաչել այս հոդվածով:

<https://www.pastinfo.am/hy/news/2026/10/07/55421000/1983141>

«Արդարադատություն» ըստ Ադրբեջանի. Ռուբեն Վարդանյանին վերագրվել է մեղադրանք, որի միակ «ապացույցը» նրա հայ լինելն է. մաս 4

Հրապարակում՝ 10/08/2026

ԽԱՂԱՂՈՒԹՅԱՆ և ՄԱՐԴԿՈՒԹՅԱՆ ԱՆՎՏԱՆԳՈՒԹՅԱՆ ԴԵՄ ՀԱՆՑԱԳՈՐԾՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐ

Հոդված 109 — Խմբի հետապնդում քաղաքական, ազգային, էթնիկ և այլ արգելված դրդապատճառներով

Վերագրվող արարք. Հետապնդում ազգային և քաղաքական հատկանիշով, տեղահանվածների վերադարձին խոչընդոտելը:

Մեղադրանքի հիմքում դրված ապացույցներ. Ինքնուրույն ապացույցներ Ռուբեն Վարդանյանի դեմ ընդհանրապես ներկայացված չեն: Ներկայացված է միայն Փախստականների և ներքին տեղահանված անձանց պետական կոմիտեի 04.11.2023 թ. № 3-36/2-3659/2023 պատասխան-գրությունը և պատմական նկարագրություն: Վարդանյանի որևէ որոշման, գործողության կամ

հայտարարության վերաբերյալ ապացույց չկա:

Սահմանված պատիժ. Դատավճռով նշանակված է 9 տարի ազատազրկում:

Տարոն Սիմոնյանի վերլուծությունը. Հետապնդումը նշանակում է որոշակի խմբի մարդկանց դիտավորյալ գրկել հիմնարար իրավունքներից: Սակայն դատավճռում չկա ոչ մի տուժող, ոչ մի որոշում և ոչ մի գործողություն, որը կատարել է անձամբ Ռուբեն Վարդանյանը:

Ամենախնդրահարույցը դրդապատճառն է. այն փաստացի բխեցվում է ամբաստանյալի ազգությունից՝ հայ լինելուց: Սակայն հայ լինելուց ոչ մի կերպ չի հետևում ադրբեջանցիներին հետապնդելու դիտավորություն: Ըստ էության, այստեղ մեղքը փոխարինվել է Վարդանյանի էթնիկ ծագմամբ:

Ի դեպ, նրա միակ փաստագրված գործունեությունը տարածաշրջանում Արցախի բնակչությանը ցուցաբերած հումանիտար օգնությունն է եղել:

<https://www.pastinfo.am/hy/news/2026/10/08/235699900/1983301>

«Արդարադատություն» ըստ Ադրբեջանի. Ռուբեն Վարդանյանը «մեղավոր» է ճանաչվել 3 980 ադրբեջանցու բռնի անհետացման համար. մաս 5

Հրապարակում՝ 09/10/2026

ԽԱՂԱՂՈՒԹՅԱՆ և ՄԱՐԴԿՈՒԹՅԱՆ ԱՆՎՏԱՆԳՈՒԹՅԱՆ ԴԵՄ ՀԱՆՑԱԳՈՐԾՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐ

Հոդված 110 — Բռնի անհետացում

Վերագրվող արարք. 3 980 անձի ճակատագրի մասին տեղեկություններ տրամադրելուց հրաժարում (1989–2020), որոնցից 490 տղամարդ, 283 կին և 3 207 զինծառայող:

Մեղադրանքի հիմքում դրված ապացույցներ. Այս մեղադրանքի հիմքում ևս Ռուբեն Վարդանյանին վերաբերող ապացույց չկա: Ներկայացված է Ադրբեջանի Ռազմագերիների, պատանդների և անհայտ կորած քաղաքացիների հարցերով պետական հանձնաժողովի 05.12.2023 թ. № 542 պատասխան-գրությունը, որով, սակայն, Արցախյան առաջին պատերազմի կապակցությամբ անհայտ կորած է գրանցված 3 890 անձ՝ 3 171 զինծառայող և 719 քաղաքացիական անձ: Այսինքն՝ անգամ ապացույցի թվերը չեն համընկնում մեղադրանքի թվերի հետ, և այս անհամապատասխանությունը դատարանը չի բացատրում:

Սահմանված պատիժ. Դատավճռով նշանակված է առավելագույն՝ 20 տարի

ազատագրվում:

Տարոն Սիմոնյանի վերլուծությունը. Այս հոդվածով կարող է պատասխանատվություն կրել նա, ով մասնակցել է մարդկանց առևանգմանը կամ պարտավոր է և կարող է տեղեկություն տրամադրել նրանց ճակատագրի մասին: Ռուբեն Վարդանյանը Արցախի Հանրապետության պետախարարի պաշտոնում պաշտոնավարել է 2022թ. նոյեմբերի 4-ից մինչև 2023թ. փետրվարի 23-ը՝ 3,5 ամիս, և նրա պարտականություններն ընդգրկել են տնտեսական և սոցիալական բնագավառները: Դատավճիռը որևէ կերպ չի հիմնավորում, որ նա երբևէ ունեցել է նման տեղեկություններ կամ դրանք տրամադրելու լիազորություն:

Մեղսագրվող ժամանակահատվածը՝ 1989–2020 թթ., ամբողջությամբ նախորդում է նրա ժամանմանը. մարդուն մեղադրում են այն իրադարձությունների համար, որոնք տեղի են ունեցել մինչև իր ներկայությունը: Այդ ամենից բացի, դատարանն իր իսկ «ապացույցից», անհասկանալի է ինչ հիմնավորումով, ավելի մեծ թիվ է դնում մեղադրանքի հիմքում՝ 3,980՝ 3,890-ի փոխարեն:

Թեև Ռուբեն Վարդանյանի անհատական մեղքը հաստատող նույնիսկ հեռավոր կապ ունեցող «ապացույց» չկա, միևնույն է, այս հոդվածով նա դատապարտվել է 20 տարվա ազատազրկման:

<https://www.pastinfo.am/hy/news/2026/10/09/020103255/1983431>

«Արդարադատություն» ըստ Ադրբեյջանի Ռուբեն Վարդանյանը «մեղավոր» է ճանաչվել 414 ռազմագերու, 1 284 քաղաքացիական պատանդի խոշտանգման համար. մաս 6

Հրապարակում՝ 12/10/2026

**ԽԱՂԱՂՈՒԹՅԱՆ և ՄԱՐԴԿՈՒԹՅԱՆ ԱՆՎՏԱՆԳՈՒԹՅԱՆ ԴԵՄ
ՀԱՆՑԱԳՈՐԾՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐ**

Հոդված 113 — Խոշտանգում

Վերագրվող արարք. 414 ռազմագերու (48 սպանված, 366 վերադարձված), 1 284 քաղաքացիական պատանդների խոշտանգում:

Մեղադրանքի հիմքում դրված ապացույցներ. Ռուբեն Վարդանյանին որևէ տուժողի կամ դրվագի հետ կապող ապացույց չի ներկայացվել: Մեղադրանքի հիմքում ընկած են միայն ամբողջ հակամարտության ընթացքի ամփոփ թվերը՝ առանց ժամանակային բաժանման և առանց մեկ դեպքի, որտեղ նշված լինի Վարդանյանի դերը:

Սահմանված պատիժ. Դատավճռով նշանակված է 9 տարի ազատազրկում:

Տարոն Սիմոնյանի վերլուծությունը. Խոշտանգումը պահանջում է կոնկրետ տուժող և կոնկրետ անձ, ով ցավ է պատճառել կամ հրամայել է դա անել մյուսների նկատմամբ: Դատավճիռը ոչ մի տուժող, ոչ մի դեպք և ոչ մի ամսաթիվ չի կապում Ռուբեն Վարդանյանի հետ: Փոխարենը բերվում են հակամարտության ընդհանուր թվերը:

Այս մեթոդը նշանակում է, որ մեկ մարդու վրա է դրվում այն, ինչ իբր արել է ենթադրյալ խումբը երեսուն տարվա ընթացքում: Եթե այն կիրառենք հետևողականորեն, «խոշտանգման» համար պետք է պատասխանատու ճանաչել Լեոնային Ղարաբաղում ապրած կամ աշխատած ցանկացած մարդու՝ անկախ նրանից, թե երբ է ծնվել և ինչ է արել:

<https://www.pastinfo.am/hy/news/2026/10/12/2223200/1983646>

«Արդարադատություն» ըստ Ադրբեյջանի «Ավրորայի» մրցանակային գումարը Բաքվի դատարանը վարձկանության վճար է համարել. Մաս 7

Հրապարակում՝ 13/10/2026

ԽԱՂԱՂՈՒԹՅԱՆ և ՄԱՐԴԿՈՒԹՅԱՆ ԱՆՎՏԱՆԳՈՒԹՅԱՆ ԴԵՄ ՀԱՆՑԱԳՈՐԾՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐ

Հոդված 114.1 — Վարձկանություն (վարձկանների հավաքագրում, ուսուցում, ֆինանսավորում, օգտագործում)

Վերագրվող արարք. «Առնվազն 2000» օտարերկրացի՝ 27.09.2020-ից. VoMA-ի հիմնադիր Վ. Վարդանովի հետ «համաձայնություն»: «Ավրորայի» միջոցների բաշխում «150 քրդական ծագում ունեցող վարձկանների»:

Մեղադրանքի հիմքում դրված ապացույցներ. Հավաքագրման կամ ֆինանսավորման ապացույցները բացակայում են: Ներկայացված է մեկ WhatsApp հաղորդագրություն (22.05.2022)՝ VoMA-ի յոթ հրահանգի անուններով, VoMA-ի 2022 թ. մայիսի 1-ի վարժանքին Ռուբեն Վարդանյանի մասնակցության մասին մամուլի մեկ հրապարակում և «օպերատիվ տեղեկություններ»: «2000 օտարերկրացու» մասին որևէ ցուցակ, անուն կամ վճարման փաստաթուղթ չկա:

Սահմանված պատիժ. Դատավճռով նշանակված է 11 տարի ազատազրկում:

Տարոն Սիմոնյանի վերլուծությունը. Դատարանը «Ավրորայի» մրցանակաբաշխությունը վարձկանության վճար է դիտարկել: Ինչ վերաբերում է VoMA-ին, ապա նրա հրահանգիչները Հայաստանի քաղաքացիներ են և վարձկանության

կարգավորման տակ չեն կարող ընկնել: Վարժանքին մասնակցելը հավաքագրում չէ: Մեղսագրվող «2000 օտարերկրացու» ժամանակահատվածը համընկնում է այն հատվածի հետ, երբ Ռուբեն Վարդանյանն անգամ Արցախում չէր: Ի դեպ, որպես VoMA-ի հետ «համաձայնության» ամսաթիվ դատարանը նշում է 2013 թվականը, որն իրականում VoMA-ի հիմնադրման ամսաթիվն է, մինչդեռ վկայակոչվող նամակագրությունը 2022 թվականից է:

<https://www.pastinfo.am/hy/news/2026/10/13/01202102100/1983790>

«Արդարադատություն» ըստ Ադրբեջանի Ռուբեն Վարդանյանը մեղադրվում է 1 166 702 հա տարածքի ականապատման համար. Մաս 8

Հրապարակում՝ 14/10/2026

II. ՌԱԶՄԱԿԱՆ ՀԱՆՑԱԳՈՐԾՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐ

Հոդված 115.2 — Պատերազմի օրենքների և սովորույթների խախտում

Վերագրվող արարք. Արգելված մեթոդներ՝ ականապատում. «առնվազն 1 087 226 ական» 1 166 702 հա տարածքում (սեպտ. 1988 – սեպտ. 2024):

Մեղադրանքի հիմքում դրված ապացույցներ. Ռուբեն Վարդանյանի և ականապատման միջև կապը հաստատող ապացույց չկա: Ներկայացված են Ադրբեջանի ականազերծման գործակալության ընդհանուր տվյալները և ականային պայթյուններից տուժածների ցուցմունքները: Ռուբեն Վարդանյանի՝ Արցախ տեղափոխվելուց հետո ականապատման «արագացման» թեզի հիմքում որևէ հրաման, քարտեզ, ստորաբաժանում կամ համեմատական տվյալ չկա:

Սահմանված պատիժ. Դատավճռով նշանակված է 9 տարի ազատազրկում:

Տարոն Սիմոնյանի վերլուծությունը. Այս հոդվածով պատասխանատվություն կրում է նա, ով ինքն է կիրառում արգելված մեթոդներ կամ հրամայում է դա անել: Դատավճռում չկա ոչ մի հրաման, ոչ մի ստորաբաժանում և ոչ մի ականապատված տեղանք, որը կապված լինի Ռուբեն Վարդանյանի հետ:

«Ականապատումն արագացել է» թեզը համեմատություն է, որը պահանջում է թվեր. որքա՞ն ական էր տեղադրվում մինչև նշանակումը և որքա՞ն՝ դրանից հետո: Դատարանը այս թվերից ոչ մեկը չի բերում:

Հոդված 116.0.1, .2, .10, .11, .16, .18 — Միջազգային մարդասիրական իրավունքի նորմերի խախտում (լայնածավալ ավերածությունների մեթոդներ, շրջակա միջավայրին վնաս, հարձակում քաղաքացիական

բնակչության վրա, բռնություն և ունեցվածքի ոչնչացում, արգելված միջոցներ, պաշտպանվող անձանց ապօրինի պահում)

Վերագրվող արարք. 18,850 սպանված և 56,268 սպանության փորձ (1988–2024), 1,284 պատանդ, կասետային զինամթերք, ականներ:

Մեղադրանքի հիմքում դրված ապացույցներ. Վեց տարբեր հանցակազմերից ոչ մեկի համար Ռուբեն Վարդանյանի գործողությունը հաստատող ապացույց չկա: Հիմքում դատարանում հարցաքննված շուրջ 540 տուժողի ցուցմունքներն են և դատաբժշկական եզրակացությունները: Տուժողներից միայն երեքն են հիշատակում Վարդանյանի անունը՝ երկուսը ընդհանրական «Վարդանյանի ֆինանսավորած կազմավորումներ» արտահայտությամբ, երրորդը՝ վկայակոչելով «սոցիալական ցանցերը»: Տուժողների մեջ կան նաև դժբախտ պատահարների մասնակիցներ:

Սահմանված պատիժ. Դատավճռով նշանակված է 20 տարի ազատազրկում՝ մեկ ընդհանուր պատիժ վեց ենթակետի համար:

Տարոն Սիմոնյանի վերլուծությունը. Վեց ենթակետը ենթադրում է վեց տարբեր հանցագործություն. շրջակա միջավայրին վնասելը, խաղաղ բնակչության վրա հարձակվելը և մարդկանց ապօրինի պահելը նույն արարքները չեն: Օրենքը պահանջում է յուրաքանչյուրն առանձին ապացուցել և յուրաքանչյուրի համար առանձին պատիժ նշանակել: Դատարանը ոչ մեկի համար չի նկարագրում Վարդանյանի գործողությունը և նշանակում է մեկ ընդհանուր պատիժ:

Ապացույցներն իրենք են ցույց տալիս մեղադրանքի սնանկությունը. շուրջ 540 տուժողից ոչ մեկը չի նկարագրում Վարդանյանի որևէ արարք, իսկ նրա անունը տված երեքն էլ խոսում են լսածի հիման վրա:

Նույն ապացույցների շարքում են նաև անձրևի պատճառով ականապատ գոտի սահած մեքենան և գիշերը զինամթերքի արկղը կրելիս սայթաքած զինվորը: Այս ամենը ներկայացվում է որպես ռազմական հանցագործության հետևանք, այսինքն՝ որակվում այն, ինչը մարդու արարք չէ:

<https://www.pastinfo.am/hy/news/2026/10/14/21415455210/1983919>

«Արդարադատություն» ըստ Ադրբեջանի. Ռուբեն Վարդանյանը մեղադրվում է սպանության և սպանության փորձի մեջ. Մաս 9

Հրապարակում՝ 15/10/2026

III. ՍՊԱՆՈՒԹՅՈՒՆ և ՍՊԱՆՈՒԹՅԱՆ ՓՈՐՁ

Հոդված 120.2.1, .3, .4, .7, .11, .12 — Դիտավորյալ սպանություն ծանրացնող հանգամանքներում (խուճբ կամ հանցավոր միավորում, ծառայողական պարտք, առանձնակի դաժանություն, երկու և ավելի անձ, ահաբեկչություն, ազգային ատելություն)

Վերագրվող արարք. 18,850 սպանված (1988–2024). հրադադարից հետո՝ 285 ականային դրվագ, 353 զոհ. թվագրված դրվագ՝ առանձին գյուղի հրետակոծություն 19.09.2023:

Մեղադրանքի հիմքում դրված ապացույցներ. Ոչ մի ապացույց չի հաստատում Ռուբեն Վարդանյանի հրամանը, գործողությունը կամ դիտավորությունը: Մահվան պատճառների վերաբերյալ 208-ից ավելի դատաբժշկական եզրակացության մեջ նրա անունը ոչ մի անգամ չի հիշատակվում: Տուժողների և զոհվածների իրավահաջորդների ցուցմունքներից միայն երեքն են տալիս նրա անունը՝ առանց սեփական դիտարկման: Առանձին գյուղի հրետակոծության դրվագով ցուցմունքները ոչինչ չեն ասում Վարդանյանի մասին:

Սահմանված պատիժ. Դատավճռով նշանակված է 20 տարի ազատազրկում՝ դարձյալ մեկ ընդհանուր պատիժ վեց ենթակետի համար:

Տարոն Սիմոնյանի վերլուծությունը. Սպանության համար դատապարտելու համար պետք է լինի կոնկրետ զոհ, կոնկրետ արարք, դրանց միջև կապ և սպանելու դիտավորություն: Դատավճռում այս չորս տարրերից և ոչ մեկը առկա չէ: Ամենախոսունն այն է, որ մահվան պատճառների վերաբերյալ մեծ ծավալ ընդգրկող փորձագիտական բաժնում Ռուբեն Վարդանյանի անունը ոչ մի անգամ չի հիշատակվում:

Միակ թվագրված դրվագը «Մոլլալարի» հրետակոծությունն է, որը տեղի է ունեցել 2023 թ. սեպտեմբերի 19-ին՝ Ադրբեջանի իսկ ռազմական գործողության ընթացքում, երբ Վարդանյանը յոթ ամիս էր, ինչ պաշտոնաթող քաղաքացիական անձ էր: Ստացվում է, որ 36 տարվա բոլոր մահերը վերագրվում են մեկ մարդու՝ առանց մեկ կոնկրետ դեպքի: Ի լրումն, նույն հանգամանքները՝ խմբով գործելը, դաժանությունը, ազգային թշնամանքը, երկրորդ անգամ հաշվի են առնվել որպես ծանրացնող, ինչը Ադրբեջանի Քրեական օրենսգիրքն ուղղակիորեն արգելում է (ՔՕ 61.3):

Հոդված 29 + 120.2.x (վեց համակցություն) — Սպանության փորձ՝ նույն վեց ծանրացնող հատկանիշներով

Վերագրվող արարք. 56,268 սպանության փորձի զոհ (1988–2024). 882 վիրավոր ականային պայթյուններից. դրվագ՝ Մ. Հասանովի վիրավորում Մոլլալարում 19.09.2023:

Մեղադրանքի հիմքում դրված ապացույցներ: Դարձյալ մեղադրանքը հաստատող ապացույց չի ներկայացվել: Հիմքում վիրավորների ցուցմունքներն են և վնասվածքների վերաբերյալ դատաբժշկական եզրակացությունները: Տուժողների թվում են նաև դժբախտ պատահարների մասնակիցներ. երկու վկա, ովքեր 30.09.2021-ին Աղդամի շրջանում անձրևի պատճառով մեքենայով սահել են ականապատ գոտի, և մեկ վկա, ով 20.09.2023-ի գիշերը մթության մեջ սայթաքել է զինամթերքի արկղը կրելիս:

Սահմանված պատիժ. Դատավճռով նշանակված է 15 տարի ազատազրկում:

Տարոն Սիմոնյանի վերլուծությունը: Սպանության փորձը հնարավոր է միայն ուղղակի դիտավորությամբ. պետք է ապացուցվի, որ մարդը ձգտել է կոնկրետ անձի մահվան: Դատարանը 56,268 դեպքից ոչ մեկում այդ ձգտումը չի ապացուցում:

Այստեղ ապացույցների ընտրությունն ինքնին հերքում է մեղադրանքը: Անձրևից սահած մեքենան և գիշերային սայթաքումը դիտավորություն չեն պարունակում և, ուրեմն, սահմանմամբ չեն կարող լինել սպանության փորձ:

<https://www.pastinfo.am/hy/news/2026/10/15/521422020/1984041>

«Արդարադատություն» ըստ Ադրբեջանի «Ավրորան», «Տրոյկա Դիալոգը», «Ամերիաբանկը» «Ապօրինի ձեռնարկատիրություն»՝ Ադրբեջանում. Մաս 10

Հրապարակում՝ 16/10/2026

IV. ՏՆՏԵՍԱԿԱՆ ՀԱՆՑԱԳՈՐԾՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐ

Հոդված 192.3.1 — Ապօրինի ձեռնարկատիրություն (առանց պետական գրանցման կամ լիցենզիայի՝ առանձնապես խոշոր չափերով եկամուտով)

Վերագրվող արարք. Գործունեություն «առանց Ադրբեջանի գրանցման և լիցենզիաների»՝ Ամերիաբանկ, «Ավրորա», «Մենք ենք մեր սարերը», «Տրոյկա Դիալոգ»: Վերագրվող վնաս՝ 103,047,605,899.53 մանաթ:

Մեղադրանքի հիմքում դրված ապացույցներ. Արցախի Հանրապետությունը դիտարկվել է Ադրբեջանի տարածքը: Ադրբեջանի տարածքում ձեռնարկատիրական գործունեության կամ եկամտի վերաբերյալ ապացույց չկա: Հիմքում Ադրբեջանի ՊԱԾ-ի գրություններն ու «օպերատիվ տեղեկություններն» են, այդ թվում՝ № 249 (30.11.2023) գրությունը նրա կենսագրության մասին: Նույն նյութերում կան նաև առանց մեղադրանքի պնդումներ, օրինակ, «Հունգարիայի միջոցով փողերի լվացման» և «կազմակերպված հանցավոր խմբերի հետ կապերի» մասին,

ինչպես նաև հղում՝ Ուկրաինայի նախագահի № 726 (19.10.2022) հրամանագրով կիրառված պատժամիջոցներին: Վնասի 103 միլիարդի հաշվարկի մեթոդաբանությունը բացակայում է:

Սահմանված պատիժ. Դատավճռով նշանակված է 6 տարի ազատազրկում:

Տարոն Սիմոնյանի վերլուծությունը: Ձեռնարկատիրությունը շահույթ ստանալու համար է: «Ավրորան» և «Մենք ենք մեր սարերը» բարեգործական կազմակերպություններ են, որոնք սահմանամեր շահույթ չեն հետապնդում: Ամերիաբանկը Հայաստանի Կենտրոնական բանկի լիցենզավորած բանկ է, «Տրոյկա Դիալոգը»՝ ռուսաստանյան ընկերություն. դրանցից ոչ մեկը Ադրբեյջանի տարածքում չի գործել, իսկ քրեական օրենսդրությունը գործում է տվյալ պետության տարածքի սահմաններում:

Հոդվածը կիրառելու համար պարտադիր է «առանձնապես խոշոր եկամուտը»: Դատարանն այդ տեղում դնում է 103 միլիարդ մանաթը, որն իրականում, ըստ մեղադրանքի, հակամարտության ընթացքում «պատճառված վնասի» ընդհանուր գումարն է, ոչ թե Վարդանյանի եկամուտը: Վնասն ու եկամուտը տարբեր բաներ են, և հենց այս շփոթից է կախված հոդվածի կիրառելիությունը: Ի դեպ, այդ 103 միլիարդը դատավճռով չի էլ բռնագանձվել. բռնագանձվել է 1 584 մանաթ դատական ծախս:

<https://www.pastinfo.am/hy/news/2026/10/16/02020210202/1984174>

«Արդարադատություն» ըստ Ադրբեյջանի Ռուբեն Վարդանյանի քաղաքական դիրքորոշումը համարվել է ահաբեկչության կոչ. Մաս 11

Հրապարակում՝ 19/10/2026

V. ԱՀԱԲԵԿՉՈՒԹՅՈՒՆ և ԴՐԱ ՖԻՆԱՆՍԱՎՈՐՈՒՄ

Հոդված 214.2.1, .3, .4 — Ահաբեկչություն՝ խմբով կամ հանցավոր միավորման կողմից, հրազենի կիրառմամբ, անզգուշությամբ մահ պատճառելով

Վերագրվող արարք. 308 ահաբեկչական դրվագ (1988–2023), 449 սպանված. 285 ականային պայթյուն (1990–2024):

Մեղադրանքի հիմքում դրված ապացույցներ. 308 դրվագներից ոչ մեկում Ռուբեն Վարդանյանի մասնակցությունը հաստատող ապացույց չկա: Ներկայացված են դրվագների ընդհանուր ցանկը, ականազերծման գործակալության տվյալները և Ստեփանակերտի գրասենյակի խուզարկության

արձանագրությունը (03.10.2023): Խուզարկության արդյունքների և 35 տարվա 308 դրվագների միջև որևէ կապ չի ներկայացվում:

Սահմանված պատիժ. Դատավճռով նշանակված է 20 տարի ազատազրկում՝ մեկ ընդհանուր պատիժ երեք ենթակետի համար:

Տարոն Սիմոնյանի վերլուծությունը. Ահաբեկչությունը կոնկրետ արարք է՝ կոնկրետ նպատակով: Դատարանի թվարկած 308 «դրվագը» 35 տարվա զինված հակամարտության ընթացքում զինված ուժերի գործողություններն են, որոնք կարգավորվում են միջազգային մարդասիրական իրավունքով: Ահաբեկչության կարգավորման միջազգային կոնվենցիաներն այդպիսի գործողությունները հատուկ դուրս են թողնում ահաբեկչության շրջանակից՝ վերապահելով միջազգային մարդասիրական իրավունքին:

Միակ իրեղեն ապացույցը պահարանում գտնված մի քանի նռնակերն ու փամփուշտներն են, որոնք առանձին մեղադրանքի (228.2.1) առարկա են և իրենք իրենցով ահաբեկչություն չեն: Այդ իրերից 35 տարվա 308 ահաբեկչական ակտի մասնակցություն բխեցնելը նշանակում է մեղադրանք կառուցել մի ապացույցի վրա, որն առնչություն չունի հանցակազմի հետ: Դրվագների մեծ մասն էլ նախորդում է 2020 թ. դեկտեմբեր հատվածին, իսկ ականային պայթյունների հաշվարկը շարունակվում է մինչև 2024 թվականը՝ կալանքի ժամանակահատվածը:

Հոդված 214-1 — Ահաբեկչության ֆինանսավորում

Վերագրվող արարք. «Մենք ենք մեր սարերը» կազմակերպությունը 2023 թ. մայիսին հավաքել է 212,000 դոլար (360,400 մանաթ) և փոխանցել «Արցախի անվտանգության և զարգացման ճակատ» ՀԿ-ին: ԱԹՍ-ների և ՌԷՊ համակարգերի ձեռքբերման փորձեր. «Դավիթ Բեկ» վարժանքներ (մայիս-օգոստոս 2023):

Մեղադրանքի հիմքում դրված ապացույցներ. Այստեղ ներկայացված են փաստեր, որոնք հերքում են մեղադրանքը: Բանկային փաստաթղթերով 212 000 դոլարը հավաքվել է «Ruben Vardanyan Foundation», «Dilijan Community Center», «Aznavour Foundation» և «IDEA» հիմնադրամներից: «Դավիթ Բեկ» ծրագիրը դատարանն ինքն է նկարագրում որպես Հայաստանի մարզերի 16–18 տարեկան դպրոցականների վեցամսյա մրցույթ:

Սահմանված պատիժ. Դատավճռով նշանակված է 13 տարի ազատազրկում:

Տարոն Սիմոնյանի վերլուծությունը. Այս հոդվածով պատասխանատվության համար պարտադիր է, որ մարդը դիտավորություն ունենա կամ առնվազն

գիտակցի, որ այդ միջոցներն ուղղված են ահաբեկչությանը: Հենց այստեղ դատավճիռը հերքում է ինքն իրեն. մեղադրանքի հիմքում դրված ապացույցները նկարագրում են դպրոցականների մրցույթ Հայաստանում, դիտարկման համար նախատեսված ԱԹՍ-ներ և չկայացած գնման հարցում: Ուշադրության է արժանի նաև ֆինանսավորման եղանակը: Գումարը եկել է հրապարակային, հաշվետվողական հիմնադրամներից և անցել երեք հայտնի բանկերի պաշտոնական հաշիվներով: Ահաբեկչությունն այդպես չի ֆինանսավորվում. դրա էությունը միջոցների ծագումն ու նպատակը թաքցնելն է:

Ի վերջո, դատարանի դատողությունը տրամաբանական փակ շրջան է. «ճակատը» ահաբեկչական է, որովհետև Ռուբեն Վարդանյանը ֆինանսավորել է այն, իսկ ֆինանսավորումը հանցավոր է, որովհետև «ճակատը» ահաբեկչական է:

Հոդված 214-2 — Ահաբեկչության հրապարակային կոչեր

Վերագրվող արարք. Վերագրվող արարք ընդհանրապես ձևակերպված չէ: Հոդվածը ամբողջ դատավճռում հանդիպում է ուղիղ մեկ անգամ՝ միայն պատիժների ցանկում:

Մեղադրանքի հիմքում դրված ապացույցներ. Ապացույցներ ընդհանրապես չկան, քանի որ այս հոդվածով մեղադրանք չի առաջադրվել և քննություն չի իրականացվել: Եթե դատարանը նկատի է ունեցել Վարդանյանի ելույթները, ապա դրանց վերաբերում են № 3-16-16/2-4/717-4/730 և № 3-16-16/2-4/703-4/712 եզրակացությունները՝ երկուսն էլ 26.11.2024 թ., որոնց եզրափակիչ մասերը գրեթե բառացի նույնական են:

Սահմանված պատիժ. Դատավճռով նշանակված է 14 տարի ազատազրկում՝ առանց մեղադրանքի և առանց մեղավոր ճանաչման: Ընդ որում՝ հոդվածով սահմանված առավելագույն պատիժը 5 տարի է:

Տարոն Սիմոնյանի վերլուծությունը. Սա դատավճռի ամենացնցող թերություններից է: Այս հոդվածով Ռուբեն Վարդանյանին մեղադրանք չի առաջադրվել, դատարանում այն չի քննվել, և մեղադրանքի ցանկում այն չկա: Այսինքն՝ նա երբեք հնարավորություն չի ունեցել պաշտպանվելու այն մեղադրանքից, որով, ի վերջո, ստացել է 14 տարի ազատազրկման դատավճիռ:

Դրան գումարվում է պատժաչափի խախտումը. հոդվածով սահմանված առավելագույն պատիժը 5 տարի է, իսկ նշանակվել է 14 տարի՝ գրեթե երեք անգամ ավելի: Իսկ եթե ենթադրենք, որ խոսքը ելույթների մասին է, ապա հոդվածը պահանջում է կոչ՝ ահաբեկչության կատարման կոնկրետ արարք՝ ակտ:

Դատարանի մեջբերած խոսքերում՝ «Ես չեմ հանձնվի Ադրբեջանի պայմաններին», «Ինտեգրման մասին խոսք լինել չի կարող», չկա պայթյուն, հրկիզում կամ

սպանություն կատարելու ոչ մի կոչ: Քաղաքական դիրքորոշումն ահաբեկչության կոչ որակելը միաժամանակ խեղաթուրում է այդ հասկացությունը և խախտում խոսքի ազատությունը:

<https://www.pastinfo.am/hy/news/2026/10/19/325784584/1984396>

«Արդարադատություն» ըստ Ադրբեջանի. Ռուբեն Վարդանյանի՝ որպես պետնախարար պաշտոնավարումն ինքնին համարվել է հանցագործություն. Մաս 12

Հրապարակում՝ 20/10/2026

VI. ԿԱԶՄԱԿԵՐՊՎԱԾ ՀԱՆՑԱՎՈՐՈՒԹՅՈՒՆ

Հոդված 218.1 — Հանցավոր միավորման (կազմակերպության) ստեղծում կամ դրա ղեկավարում

Վերագրվող արարք. Պետնախարարի պաշտոնավարման ընթացքում (04.11.2022–23.02.2023) զինված դիմադրության, կազմավորումների ֆինանսավորման և գնումների մասին որոշումներ. «Արցախի անվտանգության և զարգացման ճակատի» ստեղծում (18.05.2023), «ASALA» և «Nemesis» խմբեր:

Մեղադրանքի հիմքում դրված ապացույցներ. Ռուբեն Վարդանյանի ղեկավարման շրջանի վերաբերյալ ապացույցները բացակայում են. չկա ոչ մի հրաման, որոշում, արձանագրություն կամ ենթակայության փաստաթուղթ: Ներկայացված են պաշտոնում նշանակման և ազատման փաստը, ՊԱԾ-ի գրությունները, iPad-ի զննությունը և ձերբակալության պահին առգրավված պալյուսակի զննության արձանագրությունը: Ներկայացված փաստաթղթերում և նյութերում որևէ խմբերի գոյության մասին, դրանց մասնակիցների ցուցակ, գրանցում կամ վկայություն չկա:

Սահմանված պատիժ. Դատավճռով նշանակված է 11 տարի ազատազրկում:

Տարոն Սիմոնյանի վերլուծությունը. Ըստ դատարանի՝ «կազմակերպությունը» գործում է 1987 թվականից, և նրա առաջնորդներից է անվանվում Ռոբերտ Քոչարյանը: Վարդանյանը «միացել» է 2020-ին, ուստի չէր կարող լինել դրա ստեղծողը: Մնում է ղեկավարումը, բայց նրա միակ պաշտոնը 3,5 ամիս տևած պետնախարարի պաշտոնն էր, որի գործառույթները սահմանափակված էին տնտեսական և սոցիալական հարցերով, իսկ դրանից հետո նա մասնավոր-քաղաքացիական անձ էր: Ղեկավարման ոչ մի հրաման կամ որոշում դատավճռում չկա:

Ամենաէականը «հանցավոր միավորում» հասկացության կիրառումն է: Օրենքով դա ծանր հանցագործությունների համար ստեղծված կայուն խումբ է, իսկ դատարանն այդ անվանումը տալիս է մի ամբողջ պետական կազմավորմանը՝ Արցախի Հանրապետությանը, դրա վարչակազմի՝ կառավարությամբ, բանակով, դպրոցներով և ընտրված մարմիններով: Հետևողական կիրառման դեպքում հանցավոր միավորման անդամ է ստացվում այդ համակարգում աշխատած ցանկացած ուսուցիչ կամ բժիշկ:

Հոդված 218.2 — Մասնակցություն հանցավոր միավորմանը (կազմակերպությանը)

Վերագրվող արարք. Միացումը Ադրբեյջանի որակմամբ «հանցավոր միավորմանը»՝ Արցախի Հանրապետությանը, «2020 թ. դեկտեմբերի սկզբին» և մասնակցություն մինչև ձերբակալությունը՝ 27.09.2023:

Մեղադրանքի հիմքում դրված ապացույցներ. Ինքնուրույն ապացույցներ չկան. կրկնվում են հոդվածներ 100.2-ի և 218.1-ի նույն նյութերը՝ «Ավրորայի» 09.12.2020 թ. ֆինանսավորումը, «օպերատիվ տեղեկությունները» և ՊԱԾ-ի գրությունները:

Սահմանված պատիժ. Պատիժ չի նշանակվել: Հոդվածով սահմանված սանկցիան 6–12 տարի է:

Տարոն Սիմոնյանի վերլուծությունը. Հոդվածը կա մեղավոր ճանաչման ցանկում, բայց պատիժների ցանկում բացակայում է: Օրենքը պահանջում է պատիժ նշանակել յուրաքանչյուր հանցագործության համար առանձին (ՔՕ 66.1), և այս պահանջը պարզապես չի կատարվել:

Կա նաև ավելի խորը խնդիր. նույն կառույցի համար անձը միաժամանակ դատապարտվում է և՛ որպես ղեկավար, և՛ որպես շարքային մասնակից, թեև ղեկավարն անխուսափելիորեն նաև մասնակից է: Հատկանշական է, որ 279.1-ի և 279.2-ի դեպքում դատարանը հենց այդ պատճառով հանել է ավելորդ հոդվածները, իսկ այստեղ չի արել: Ընդ որում, խոսքը հենց այն հոդվածի մասին է, որի վրա կառուցված է ողջ մեղադրանքը:

<https://www.pastinfo.am/hy/news/2026/10/20/114741410000/1984505>

«Արդարադատություն» ըստ Ադրբեյջանի Ռուբեն Վարդանյանը մեղադրվում է Սինգապուր–Յելսինկի չվերթի օդանավը խլացնելու մեջ. Մաս 13

Հրապարակում՝ 21/10/2026

ԱՎԻԱՑԻԱՅԻ ԱՆՎՏԱՆԳՈՒԹՅՈՒՆ

Հոդված 270-1.2 — Թռիչքի ընթացքում օդանավին կեղծ տեղեկատվության փոխանցում կամ օդանավի գացիոն սարքավորումների աշխատանքին միջամտություն

Վերագրվող արարք. Քաղաքացիական չվերթների ռադիոէլեկտրոնային խլացում «Поле-21», «Репеллент-1», «Мортира» համալիրներով:

Մեղադրանքի հիմքում դրված ապացույցներ. Ռուբեն Վարդանյանի և ՌԷՊ համալիրների շահագործման միջև կապ հաստատող ապացույց չկա: Ներկայացված են կայանների կոորդինատները և խլացված չվերթների ցանկը (օրինակ՝ 31.05.2022, 08.07.2022, 11.08.2022): Այս արարքի հետ կապված մեղադրանքի էջերում Վարդանյանի անունը հանդիպում է մեկ անգամ՝ «Ռուբեն Վարդանյանի և այլոց անմիջական ղեկավարությամբ» ընդհանուր բանաձևում, առանց որևէ կոնկրետ գործողության նկարագրության:

Սահմանված պատիժ. Պատիժ չի նշանակվել՝ վաղեմության ժամկետի ավարտի պատճառով:

Տարոն Սիմոնյանի վերլուծությունը. Ռադիոէլեկտրոնային համալիրները Պաշտպանության բանակի ռազմական տեխնիկա են, և դատավճիռը Վարդանյանի ու դրանց շահագործման միջև որևէ կապ չի ցույց տալիս՝ բացի մեկ ընդհանուր բանաձևից՝ «Ռուբեն Վարդանյանի և այլոց անմիջական ղեկավարությամբ»:

Ժամանակագրությունն այստեղ ամեն ինչ ասում է. դատարանի նշած չվերթները թվագրված են 2022 թ. մայիսի 31-ով, հուլիսի 8-ով և օգոստոսի 11-ով, այսինքն՝ ամբողջությամբ նախորդում են Ռուբեն Վարդանյանի տեղափոխությանը Արցախ:

Իսկ ապացույցի «հավաստիությունը» ցույց է տալիս մի կարևոր մանրուք. ըստ դատավճռի, Սինգապուր-Հելսինկի չվերթի խլացումը «սկսվել է 02:09-ին և ավարտվել 01:28-ին», այսինքն՝ ավարտվել է 41 րոպե ավելի շուտ, քան սկսվել է:

Հոդված 270-1.4 — Շահագործման մեջ գտնվող օդանավի դիտավորյալ ոչնչացում կամ վնասում

Վերագրվող արարք. ԱԹՍ-ների և ՌԷՊ համակարգերի ձեռքբերման պլանավորում՝ որպես օդանավերի անվտանգությանը սպառնացող գործողություն:

Մեղադրանքի հիմքում դրված ապացույցներ. Ոչնչացված կամ վնասված որևէ օդանավի մասին ապացույց ընդհանրապես չկա: Ներկայացված են միայն Liaz (նոյեմբեր 2022) և Malloy (սեպտեմբեր 2023) ԱԹՍ-ների գնման նամակագրությունը և ՌԷՊ համակարգերի ձեռքբերման, պլանավորման մասին նյութերը:

Սահմանված պատիժ. Դատավճռով նշանակված է 7 տարի ազատազրկում՝ 3–8 տարի սանկցիայի սահմաններում:

Տարոն Սիմոնյանի վերլուծությունը. Հոդվածը նյութական հանցակազմ է պարունակում, որը պահանջում է ոչնչացված կամ վնասված կոնկրետ օդանավ: Դատավճիռը ոչ մի այդպիսի օդանավ չի նշում: Հանցագործության կենտրոնական տարրը, հետևաբար՝ հանցակազմը պարզապես բացակայում է:

Փաստերով նկարագրված ռադիոխլացումը վերաբերում է ուրիշ հոդվածի՝ 270-1.2-ին, որով պատիժ չի նշանակվել վաղեմության պատճառով: Յոթ տարին նշանակվել է այն հոդվածով, որի վաղեմության ժամկետը դեռ չէր լրացել: Իսկ ԱԹՍ գնելու չկայացած բանակցությունն օդանավի ոչնչացում որակելը նույնքան հիմնավոր է, որքան մեքենա գնելու մտադրությունից վթար բխեցնելը:

<https://www.pastinfo.am/hy/news/2026/10/21/5211414141/1984654>

«Արդարադատություն» ըստ Ադրբեջանի. Ռուբեն Վարդանյանի կողմից պետնախարարի պաշտոնի ընդունումը համարվել է «իշխանության զավթում». Մաս 14

Հրապարակում՝ 22/10/2026

ՊԵՏԱԿԱՆ ԻՇԽԱՆՈՒԹՅԱՆ ԴԵՄ ՀԱՆՑԱԳՈՐԾՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐ

Հոդված 278.1 — Իշխանության բռնի զավթմանը կամ բռնի պահմանը կամ սահմանադրական կարգի բռնի փոփոխմանն ուղղված գործողություններ

Վերագրվող արարք. Պետնախարարի պաշտոնի ընդունումը (04.11.2022–23.02.2023)՝ որպես իշխանության զավթում «Ադրբեջանի ինքնիշխան տարածքում»:

Մեղադրանքի հիմքում դրված ապացույցներ. Բռնության կամ դրա սպառնալիքի վերաբերյալ որևէ ապացույց չի ներկայացվել: Հիմքում ընկած են միայն Արցախի Հանրապետության պետնախարարի պաշտոնում Ռուբեն Վարդանյանի նշանակման և ազատման փաստը և Վարդանյանի մինչդատական ցուցմունքը, որտեղ նա նկարագրում է իր գործառույթները՝ որպես տնտեսական և սոցիալական հարցերով զբաղվող պատասխանատուի:

Սահմանված պատիժ. Դատավճռով նշանակված է 20 տարի ազատազրկում:

Տարոն Սիմոնյանի վերլուծությունը. Այս հոդվածի պարտադիր տարրը բռնությունն է: Դատավճիռը ոչ մի բռնի գործողություն չի նկարագրում: Ռուբեն Վարդանյանն, ըստ էության, նշանակվել է 1991 թվականից գոյություն ունեցող վարչակազմի պաշտոնում: Եվ այս ամենն այն կարգի պայմաններում, որը

սահմանել էր Ադրբեջանի իսկ ստորագրած եռակողմ հայտարարությունը (09.11.2020):

Ամենաակնհայտ հակասությունն այն է, որ 3,5 ամիս անց նա կամավոր հրաժարական է տվել: Իշխանությունը «բռնի պահողը» ինքնակամ հեռանում է. այս երկու պնդումը միաժամանակ ճիշտ լինել չեն կարող: Ստացվում է, որ վարչական նշանակման ընդունումն ու մի քանի ամսվա տնտեսական աշխատանքը որակվել են որպես պետական իշխանության բռնի զավթում՝ 20 տարվա պատժով:

Հոդված 279.3 (279.1 և 279.2 հանված) — Օրենքով չնախատեսված զինված կազմավորումների ստեղծում, դրանց կազմում հարձակումներ՝ մարդկանց մահվան կամ այլ ծանր հետևանքների պատճառմամբ

Վերագրվող արարք. «Մասնակցություն զինված կազմավորումների ստեղծմանը և գործունեությանը, դրանց մատակարարում զենքով, ղեկավարում, ուսուցման և հարձակումների կազմակերպում». վարժանքներ Բադարա գետի մոտ (մայիս-օգոստոս 2023):

Մեղադրանքի հիմքում դրված ապացույցներ. Ծանր հետևանքի՝ մարդկանց մահվան, և կոնկրետ կազմավորման գործողությունների միջև պատճառական կապը հաստատող ապացույց չկա: Հիմքում ընկած են Մ. Գրիգորյանի և Կ. Հայրապետյանի (նրանք տեղահանումից հետո Արցախում մնացած փոքրաթիվ հայերից էին, որոնց Ադրբեջանն օգտագործել է Ռուբեն Վարդանյանի դեմ մտացածին ցուցմունքներ տալու համար: — խմբ.) ցուցմունքները և «օպերատիվ տեղեկությունները», այդ թվում՝ 70 000 դոլարի զինվորական համազգեստի մասին: Երկու վկաների դատարանում տված ցուցմունքները տարբերվում են միմյանցից և իրենց իսկ նախաքննական ցուցմունքներից, մինչդեռ նախաքննական գրավոր տարբերակները գրեթե բառացի նույնական են:

Սահմանված պատիժ. Դատավճռով նշանակված է 20 տարի ազատազրկում:

Տարոն Սիմոնյանի վերլուծությունը. Այս հոդվածը կիրառելու համար պետք է լինեն ծանր հետևանքներ՝ մարդկանց մահ, և կապ այդ մահերի ու կոնկրետ կազմավորման գործողությունների միջև: Դատավճիռն այդ կապը ոչ մի դեպքում չի հաստատում, բայց նշանակում է 20 տարի: Արցախի Պաշտպանության բանակը գոյություն ուներ 1992 թվականից, ուստի դրա «ստեղծումը» Վարդանյանի կողմից անգամ ժամանակագրորեն անհնար է:

<https://www.pastinfo.am/hy/news/2026/10/22/474000002/1984767>

«Արդարադատություն» ըստ Ադրբեջանի. Արցախ մեկնելը՝ կառավարման կարգի դեմ հանցագործություն. մաս 15

Հրապարակում՝ 23/10/2026

ԿԱՌԱՎԱՐՄԱՆ ԿԱՐԳԻ ԴԵՄ ՀԱՆՑԱԳՈՐԾՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐ

Հոդված 318.2 — Ադրբեջանի պաշտպանվող պետական սահմանի ապօրինի հատում խմբով, կազմակերպված խմբով կամ բռնությամբ

Վերագրվող արարք. Արցախ ժամանելը Բերձորի միջանցքով (սեպտեմբեր 2022) և հետագա մուտքերն ու ելքերը:

Մեղադրանքի հիմքում դրված ապացույցներ. Ապացույցն այստեղ ուղղակիորեն հերքում է մեղադրանքը: Ներկայացված են 27.09.2023-ին առգրավված ՀՀ անձնագրի զննությունը և IAMAS համակարգի տվյալները, ըստ որոնց, Ռուբեն Վարդանյանը երբեք չի հատել Ադրբեջանի սահմանը անցակետերով: «Խմբի» մյուս անդամները նույնականացված չեն, բռնության մասին ապացույց չկա:

Սահմանված պատիժ. Դատավճռով նշանակված է 4 տարի ազատազրկում՝ մինչև 5 տարի սանկցիայի սահմաններում:

Տարոն Սիմոնյանի վերլուծությունը. Եռակողմ հայտարարության 6-րդ կետով Բերձորի միջանցքը մնում էր ռուս խաղաղապահների վերահսկողության տակ, իսկ Ադրբեջանն ինքն էր երաշխավորում միջանցքով մարդկանց և բեռների անվտանգ տեղաշարժը երկու ուղղությամբ: Այսինքն՝ տեղաշարժն ուղղակիորեն թույլատրված էր Ադրբեջանի իսկ պարտավորությամբ:

Ադրբեջանական անցակետն այդ ճանապարհին հայտնվել է միայն 2023 թ. ապրիլի 23-ին՝ Ռուբեն Վարդանյանի մուտքից յոթ ամիս անց: Հետևաբար 2022 թ. սեպտեմբերին գոյություն չուներ այն անցակետը, որից «դուրս» նա իբր հատել է սահմանը: Առանձնապես ուշագրավ է IAMAS-ի տվյալի օգտագործումը. այն, որ համակարգում նրա անցումները չկան, ոչ թե ապացուցում է հանցանքը, այլ հաստատում է, որ անցակետ չի եղել: Դատարանն իր իսկ ապացույցից հակառակ եզրակացություն է անում:

<https://www.pastinfo.am/hy/news/2026/10/23/986532100211/1984865>

Եզրակացություն

Այս տասնհինգ հրապարակումների համադրությունից առաջանում է երեք առանցքային հարց՝ (ա) արդյո՞ք մեղադրանքների առանձին դրվագները բավարար չափով կապվել են Վարդանյանի անձնական գործողությունների և դիտավորության հետ, (բ) արդյո՞ք դատավճռի քրեաիրավական որակումներն ու պատիժները համապատասխանում են կիրառվող օրենսդրությանը, և (գ) ի՞նչ հետևանքներ կարող է ունենալ Արցախի պետական ու հասարակական հաստատությունները մեկ ընդհանուր «հանցավոր կազմակերպության» շրջանակում մեկնաբանելու մոտեցումը:

Ժամանակագրության և անհատական պատասխանատվության հարցը

Շարքի բազմաթիվ հոդվածներում Սիմոնյանը մատնանշում է դրվագներ, որոնք նախորդում են Վարդանյանի Արցախ տեղափոխվելուն կամ պետնախարարի պաշտոնավարման շրջանին: Այս հակադրությունը վճռորոշ է. ինչպես ցույց են տալիս շարքի նյութերը, դատարանը գրեթե ոչ մի դրվագում չի ներկայացրել ապացույցներ, որոնք Վարդանյանին կկապեն առանձին հանցակազմի հետ, և անհատական մեղքը փոխարինել է «հանցավոր կազմակերպությանը» պատկանելու հավաքական տեսությամբ: Իրավաբանների միջազգային հանձնաժողովը ևս նշում է, որ 1988 թվականին վերաբերող մեղադրանքները, երբ Վարդանյանը Մոսկվայի պետական համալսարանի ուսանող էր, «հիմնարար մտահոգություններ են առաջացնում օրինականության սկզբունքի տեսանկյունից» և հուշում են քրեական օրենքի կամայական կիրառման մասին: [6] Դատավճռի տեքստի ստուգումը հաստատում է Սիմոնյանի դիտարկումները. դատարանում հարցաքննված 540 տուժողից և 77 իրավահաջորդից միայն երեքն են հիշատակում Վարդանյանի անունը՝ առանց նրա որևէ արարք նկարագրելու, իսկ դատավճռում վկայակոչված ավելի քան 2000 դատաբժշկական եզրակացությունից ոչ մեկում նրա անունը չկա: [2] Հակամարտության բոլոր զոհերի և տեղահանվածների ողբերգությունն արժանի է հարգանքի, սակայն երեք տասնամյակի իրադարձությունների պատասխանատվությունը մեկ անձի վրա դնելն արդարադատություն չէ, այլ քաղաքական հաշվեհարդար:

Դատավճռի ներքին անհամապատասխանություններ

Առաջնային փաստաթղթերի նախնական համեմատությունը բացահայտել է մի շարք կոպիտ ներքին հակասություններ: Դատավճռի սկզբում Վարդանյանը նշվում է որպես նախկինում չդատապարտված, մինչդեռ պատժի ծանրացնող հանգամանքների քննարկման մեջ հիշատակվում է հանցագործությունների

կրկնությունը (ռեցիդիվը): Դատավճռի պատիժների ցուցակում առկա է ՔՕ 214-2 հոդվածով 14 տարվա ազատազրկում, թեև այդ հոդվածը 1969 էջանոց մեղադրական եզրակացության մեջ ընդհանրապես չի հիշատակվում, իսկ 1864 էջանոց դատավճռում հանդիպում է միայն մեկ անգամ՝ պատիժների ցանկում: [2] Տարոն Սիմոնյանը, բացի այդ, մատնանշում է, որ դատավճիռը ցուցմունք տալուց Վարդանյանի հրաժարումը դիտարկում է որպես մեղքի ապացույց, մինչդեռ դա ամբաստանյալի սահմանադրական իրավունքն է: [9] Ինչ վերաբերում է ՔՕ 270-1.2 հոդվածին, դատարանը, արձանագրելով վաղեմության ժամկետի լրանալը, Վարդանյանին մեղավոր է ճանաչել առանց պատիժ նշանակելու՝ վկայակոչելով ՔԴՕ 44.2.1 հոդվածը. այդ ընթացակարգի իրավաչափությունը տվյալ հանգամանքներում պահանջում է առանձին քննություն: Մեղադրանքների մեջ ընդհանրապես չհիշատակվող և մեղավոր ճանաչման մասում բացակայող հոդվածով պատիժ նշանակելը խախտում է ամբաստանյալի՝ իրեն ներկայացված մեղադրանքի մասին հստակ տեղեկացված լինելու և դրանից պաշտպանվելու իրավունքը՝ արդար դատաքննության անկյունաքարը: Այս հանգամանքների իրավական հետևանքների լիարժեք գնահատումը պահանջում է օրենսգրքի կիրառելի խմբագրության և դատարանի պատճառաբանության առանձին քննություն: ՀԴԿԽ-ի անգլերեն հատուկ զեկույցը ներկայացնում է այդ հակասությունները՝ մեղադրական եզրակացության և դատավճռի էջային հղումներով:

Ավելի լայն իրավական և պետական հետևանքները

Սեպտեմբերի 28-ի հարցազրույցում Սիմոնյանի ներկայացրած մտահոգությունը վերաբերում էր այն հնարավորությանը, որ դատավճռով կառուցվող պատմաիրավական ընդհանուր պատկերը կարող է ծառայել նոր պահանջների հիմնավորմանը՝ Հայաստանի դեմ: Ժողովածուի նյութերը փաստում են, որ նման լայն շրջանակ իրապես օգտագործվում է մեղադրանքի տեքստում, և այդ վտանգը չի կարելի անտեսել. Արցախի ողջ պետական համակարգը «հանցավոր կազմակերպություն» որակող դատական նախադեպը կարող է օգտագործվել ինչպես Հայաստանի դեմ նոր պահանջներ ներկայացնելու, այնպես էլ Արցախի հայության՝ իր հայրենիք անվտանգ և արժանապատիվ վերադառնալու իրավունքը ժխտելու համար: [3]

Մյուս հարցը վերաբերում է բանտարկյալների իրավունքների պաշտպանության հնարավոր միջոցներին: Սիմոնյանը կարևորել է Հայաստանի կողմից միջպետական պայմանագրային և դատական մեխանիզմների քննարկումը: Միջազգային իրավական պաշտպանության ճանապարհն արդեն բացված է. 2026 թվականի հուլիսին Մարդու իրավունքների եվրոպական դատարան է ներկայացվել Վարդանյանի դիմումը, իսկ օգոստոսի 21-ին՝ համատեղ գործով դատապարտված

15 հայ բանտարկյալների դիմումը՝ Կոնվենցիայի 6-րդ (արդար դատաքննության իրավունք) և 7-րդ (պատիժ միայն օրենքի հիման վրա) հոդվածների խախտման պնդմամբ: [7] [8]

ՀԴԿԽ-ն Հայաստանի Հանրապետության պատկան մարմիններին կոչ է անում լիարժեքորեն օգտագործել բոլոր հասանելի միջպետական, պայմանագրային և դատական մեխանիզմները՝ հայ գերիների իրավունքները պաշտպանելու և նրանց հայրենիք վերադարձն ապահովելու համար: [4]

Միջազգային արձագանքը

Եվրոպական խորհրդարանի դիրքորոշումը միանշանակ է: 2025 թվականի մարտի 13-ի, 2026 թվականի ապրիլի 30-ի և 2026 թվականի հոկտեմբերի 8-ի բանաձևերով այն դատապարտել է հայ գերիների, պատանդների և բանտարկյալների, այդ թվում՝ Արցախի նախկին ղեկավարների կալանքը և պահանջել նրանց անհապաղ ու անվերապահ ազատ արձակումը: 2025 թվականի բանաձևն այդ դատավարություններն ուղղակիորեն անվանել է «կեղծ դատավարություններ» և կոչ արել պատժամիջոցներ կիրառել մարդու իրավունքները խախտող ադրբեջանցի պաշտոնյաների նկատմամբ, իսկ 2026 թվականի հոկտեմբերի բանաձևը ԵՄ-Ադրբեջան ապագա գործընկերային համաձայնագիրը պայմանավորել է մարդու իրավունքների շոշափելի բարելավմամբ, այդ թվում՝ քաղաքական բանտարկյալների ազատ արձակմամբ: Ապրիլյան բանաձևին ի պատասխան՝ Ադրբեջանը կանչել է ԵՄ դեսպանին, իսկ Ադրբեջանի խորհրդարանը հայտարարել է Եվրոպական խորհրդարանի հետ կապերը խզելու մասին: [15] [16] [17]

Եվրոպայի խորհրդի Խորհրդարանական վեհաժողովը ևս 2025 թվականի հունվարի 27-ի թիվ 2580 բանաձևով կրկին կոչ է արել Ադրբեջանին ազատ արձակել Լեռնային Ղարաբաղի կալանավորված ներկայացուցիչներին և Ադրբեջանում պահվող բոլոր հայ ռազմագերիներին, իսկ 2026 թվականի հունվարին ընդունված բանաձևով պահանջել է անհապաղ ազատ արձակել քաղաքական դրդապատճառներով կալանավորված բոլոր անձանց, «այդ թվում՝ 23 հայ կալանավորվածներին»: [20] [21]

Միավորված ազգերի կազմակերպության մարդու իրավունքների գերագույն հանձնակատար Ֆոլկեր Թյուրքը 2025 թվականի մարտի 3-ին ՄԱԿ-ի Մարդու իրավունքների խորհրդի 58-րդ նստաշրջանում հայտարարել է. «Ադրբեջանում կամայականորեն կալանավորված բոլոր անձինք, այդ թվում՝ էթնիկ հայերը, պետք է անհապաղ ազատ արձակվեն»: [22]

Եվրոպայի խորհրդի մարդու իրավունքների հանձնակատար Մայքլ Օ'Ֆլահերտին 2025 թվականի ապրիլի 7-ին ԵԽԿ-ում հայտարարել է, որ հայ բանտարկյալների վիճակն իր առաջնահերթություններից է, որ հետևում է նրանց դատավարություններին և երկու անգամ թույլտվություն է խնդրել այցելելու Բաքու: [23]

ԱՄՆ-ում սենատորներ Գարի Փիթերսը, Էդվարդ Մարկին, Բիլ Քասիդին և Թոմ Թիլիսը դեռևս 2024 թվականի ապրիլի 4-ին պետքարտուղարին ուղղված նամակում, անվանապես նշելով Ռուբեն Վարդանյանին, կոչ էին արել Արցախի կալանավորված ղեկավարների ազատ արձակումը դարձնել առաջնահերթություն, այդ թվում՝ որպես Հայաստանի և Ադրբեջանի միջև ցանկացած խաղաղության համաձայնագրի պայման: [24] 2026 թվականի հուլիսի 22-ին Ներկայացուցիչների պալատի արտաքին գործերի հանձնաժողովը 44 կողմ, 7 դեմ ձայներով ընդունել է կոնգրեսական Բրեդ Շերմանի ուղղումը, որով Ադրբեջանին կոչ է արվում անհապաղ և անվերապահ ազատ արձակել բոլոր հայ ռազմագերիներին և քաղաքական բանտարկյալներին: [25] Իսկ 2026 թվականի հոկտեմբերի 5-ին Կոնգրեսի 101 անդամ (26 սենատոր և 75 ներկայացուցիչ) պետքարտուղար Մարկո Ռուբիոյին կոչ է արել կասեցնել ԱՄՆ ռազմական օգնությունն Ադրբեջանին, քանի դեռ այն չի ազատ արձակել հայ բանտարկյալներին, չի ապահովել հայկական մշակութային ժառանգության պաշտպանությունը և իր զորքերը դուրս չի բերել Հայաստանի տարածքից: [26]

Կանադայի արտաքին գործերի նախարար Մելանի ժոլին 2025 թվականի հունվարին՝ Բաքվի դատավարությունների մեկնարկին, կոչ է արել «անվերապահորեն ազատ արձակել բոլոր հայ ռազմագերիներին և Ադրբեջանում կամայականորեն կալանավորված էթնիկ հայերին», իսկ 2026 թվականի հունվարի 15-ին Կանադան չորս հայ բանտարկյալների ազատ արձակումը ողջունել է որպես «դրական քայլ արդար և տևական խաղաղության ճանապարհին»՝ հավելելով. «...ակնկալում ենք վստահության ամրապնդման միջոցառումների շարունակում, այդ թվում՝ բանտարկյալների հետագա ազատ արձակումներ, քանի որ Ադրբեջանն ու Հայաստանը առաջ են շարժվում դեպի փոխադարձ խաղաղություն և բարգավաճում»: [27]

Միացյալ Թագավորության կառավարությունը 2025 թվականի մարտին Լորդերի պալատում հայտարարել է, որ շարունակում է կոչ անել ազատ արձակելու մնացած բոլոր ռազմագերիներին, և որ Ադրբեջանից պահանջել է 2023 թվականի սեպտեմբերից հետո կալանավորվածների համար ապահովել արդար դատաքննություն և անվտանգ պահման պայմաններ: [28] Բրիտանական խորհրդարանի Հայաստանի հարցերով միջկուսակցական խմբի նախագահ

Ջեսիկա Մորդենը և խմբի փոխնախագահները 2025 թվականի ապրիլի 1-ին կառավարությանը կոչ են արել ճնշում գործադրել Ադրբեյջանի վրա՝ Բաքվում պահվող 23 հայ բանտարկյալների ազատ արձակման համար, և առանձնահատուկ մտահոգություն են հայտնել Ռուբեն Վարդանյանի առողջական վիճակի կապակցությամբ: [29]

Ֆրանսիայի Ազգային ժողովը 2026 թվականի փետրվարի 3-ին 183 կողմ, 0 դեմ ձայներով ընդունել է բանաձև, որով դատապարտում է «Արցախի Հանրապետության քաղաքական ղեկավարների կամայական բանտարկությունն ու դատավարությունը» և պահանջում «նրանց անհապաղ և անվերապահ ազատ արձակումը»։ Բանաձևի նախաբանում արձանագրված է, որ նրանք դատվում են ռազմական դատարանում՝ «անհիմն, անգամ ամբողջովին կեղծված» մեղադրանքներով, որ նախնական նիստերն անցկացվել են գաղտնի, և որ միջազգային դիտորդների, հասարակական կազմակերպությունների ու օտարերկրյա լրատվամիջոցների մուտքն արգելված է: [30] Ֆրանսիայի Սենատը դեռևս 2024 թվականի հունվարի 17-ին պահանջել էր Արցախի ղեկավարների անհապաղ ազատ արձակումը, [31] իսկ Ֆրանսիայի Եվրոպայի և արտաքին գործերի նախարարությունը 2026 թվականի հունիսին հայտարարել է, որ Ֆրանսիան «կոչ է անում ազատ արձակել Ադրբեյջանում կամայականորեն կալանավորված բոլոր անձանց»: [32]

ՀԴԿԽ-ի պահանջները

Ելնելով սույն ժողովածուում ներկայացված փաստերից՝ Հայ դատի կենտրոնական խորհուրդը միջազգային հանրությունից, ՄԱԿ-ից, Եվրոպայի խորհրդից, ԵԱՀԿ-ից, Եվրոպական միությունից և առանձին պետությունների կառավարություններից ու խորհրդարաններից պահանջում է՝

- Ռուբեն Վարդանյանի և Ադրբեյջանում պահվող բոլոր հայ գերիների ու բանտարկյալների, այդ թվում՝ Արցախի նախկին ղեկավարների, անհապաղ և անվերապահ ազատ արձակում:
- Բաքվի ռազմական դատարանի դատավճռի հրապարակային գնահատում՝ որպես արդար դատաքննության միջազգային չափանիշները կոպտորեն խախտող ակտի:
- Կարմիր խաչի միջազգային կոմիտեի (որի ներկայացուցչությունն Ադրբեյջանը փակել է 2025 թվականի սեպտեմբերին), ԵԱՀԿ-ի և դրա Խորհրդարանական վեհաժողովի, ՄԱԿ-ի հատուկ զեկուցողների և Եվրոպայի խորհրդի մարմինների

համար բանտարկյալներին անարգել և կանոնավոր այցելելու հնարավորության ապահովում.

- Ադրբեջանի հետ բոլոր երկկողմ և բազմակողմ ձևաչափերում հայ բանտարկյալների ազատ արձակման և մարդու իրավունքների հարցերի առաջնահերթ ներառում, այդ թվում՝ Հայաստանի և Ադրբեջանի միջև խաղաղության գործընթացում, քանի որ 2025 թվականի օգոստոսին Վաշինգտոնում նախաստորագրված համաձայնագիրը հայ բանտարկյալների վերաբերյալ որևէ դրույթ չի պարունակում. [14]

- Մարդու իրավունքների եվրոպական դատարանում Վարդանյանի և մյուս հայ բանտարկյալների դիմումներին աջակցություն, այդ թվում՝ Եվրոպայի խորհրդի անդամ պետությունների կողմից երրորդ կողմի միջամտության միջոցով. [7] [8]

- Հայ բանտարկյալների կամայական կալանքի և նրանց նկատմամբ վատ վերաբերմունքի համար պատասխանատու ադրբեջանցի պաշտոնյաների նկատմամբ թիրախային պատժամիջոցների կիրառում, ինչպես կոչ է արել Եվրոպական խորհրդարանը: [15]

Հրապարակված վերլուծությունների ամբողջական պահպանումն ու դրանց հետագա մասնագիտական քննությունը **մեր ընդհանուր նպատակն են**: Հետևաբար, այս հայերեն հրատարակության ավարտը չի նշանակում իրավական հետազոտության ավարտ. **այն փաստաթղթային հիմք է դառնում** ավելի խորացված, քննադատական ու ստուգելի քննարկումների, ինչպես նաև միջազգային աստիճաններում հետագա իրավապաշտպան քայլերի համար:

Աղբյուրներ և փաստաթղթային հղումներ

[1] Սիրանուշ Սահակյան, 2026 թ. սեպտեմբերի 4-ի հրապարակային կոչը.

<https://www.pastinfo.am/hy/news/2026/09/04/424525452/1979734>; փաստաթղթեր՝ <https://freearmenianprisoners.com/the-case-of-ruben-varkonyan-the-indictment-and-the-judgment-of-the-baku-military-court-of-azerbaijan/>

[2] Ադրբեջանի գլխավոր դատախազի կողմից 28.12.2024-ին հաստատված մեղադրական եզրակացություն, գործ № 232990101, և Բաքվի ռազմական դատարանի 17.02.2026-ի դատավճիռ, գործ № 1-1(093)-60/2025 (անգլերեն թարգմանություններ):

[3] PastInfo, 28.09.2026, «Բաքուն ցանկանում է ներկայացնել, թե Արցախն իբրև ահաբեկչական կազմակերպություն էր...»

<https://www.pastinfo.am/hy/news/2026/09/28/Բաքուն-ցանկանում-է-ներկայացնել/1982187>

[4] PastInfo, 28.09.2026, «Պետությունը պարտավոր էր մասնակցել...»

<https://www.pastinfo.am/hy/news/2026/09/28/64785845/1982220>

[5] «Փաստինֆո»-ի 15 մասերից յուրաքանչյուրի սկզբնաղբյուր հղումը տրված է համապատասխան մասի վերջում:

[6] International Commission of Jurists (ICJ), «Justice Under Pressure: Independence of Lawyers and the Right to a Fair Trial in Azerbaijan», 2026, էջ 13–15, 23–35. https://freearmenianprisoners.com/wp-content/uploads/2026/05/Azerbaijan_ICJ_report_final_eng.pdf

[7] Hetq, 22.07.2026, «Application Lodged with ECtHR in Ruben Vardanyan Case, Says Lawyer». <https://hetq.am/en/article/182808>

[8] NEWS.am, 09.09.2026, «Complaint filed with European Court of Human Rights concerning violations of rights of 15 Armenians imprisoned in Azerbaijan». <https://news.am/en/news/1058636>

[9] NEWS.am, 09.09.2026, Տարոն Սիմոնյանի հարցազրույցը. <https://news.am/en/news/1060435>

[10] OC Media, 17.01.2025, «Azerbaijan begins court hearings of former Nagorno-Karabakh officials». <https://oc-media.org/azerbaijan-begins-court-hearings-of-former-nagorno-karabakh-officials/>

[11] The Armenian Mirror-Spectator, 08.05.2025, «Lawyer: International Experts, Diplomats are Prohibited from Entering Baku Military Court». <https://mirrorspectator.com/2025/05/08/lawyer-international-experts-diplomats-are-prohibited-from-entering-baku-military-court/>

[12] Human Rights Watch, 21.09.2026, «Armenian Prisoners in Azerbaijan Allege Rights Violations». <https://www.hrw.org/news/2026/09/21/armenian-prisoners-in-azerbaijan-allege-rights-violations>

[13] Amnesty International, 17.02.2026, «Azerbaijan: Ruben Vardanyan's 20-year prison term culminates “travesty” of a trial against ethnic Armenian leaders». <https://www.amnesty.org/en/latest/news/2026/02/azerbaijan-ruben-varanyans-20-year-prison-term-culminates-travesty-of-a-trial-against-ethnic-armenian-leaders/>

[14] Free Armenian Prisoners / NEWS.am, 27.09.2026, «Three Years in Captivity: Despite the Peace Process, Ruben Vardanyan and Other Armenians Remain Unlawfully Detained in Azerbaijan». <https://news.am/en/news/1063964>

[15] Եվրոպական խորհրդարան, 13.03.2025, «Resolution on the unlawful detention and sham trials of Armenian hostages, including high-ranking political representatives from Nagorno-Karabakh, by Azerbaijan», 2025/2596(RSP). <https://oeil.europarl.europa.eu/oeil/en/document-summary?id=1807146>

[16] Եվրոպական խորհրդարանի 30.04.2026-ի բանաձևը Հայաստանում ժողովրդավարական կայունության աջակցելու մասին, 2026/2701(RSP), P10_TA(2026)0162. https://www.europarl.europa.eu/doceo/document/TA-10-2026-0162_EN.pdf; Reuters, 01.05.2026, «Azerbaijan summons EU envoy in row over treatment of Karabakh Armenians». <https://www.reuters.com/world/azerbaijan-summons-eu-envoy-row-over-treatment-karabakh-armenians-2026-05-01/>

[17] Եվրոպական խորհրդարանի 08.10.2026-ի բանաձևը Ադրբեյջանում Ալի Քերիմլիի, Անար Մամեդլիի և այլ քաղաքական բանտարկյալների գործերի մասին, 2026/2914(RSP). Հայաստանի հանրային ռադիո (armradio.am), 08.10.2026. <https://en.armradio.am/2026/10/08/on-thursday-parliament-adopts-three-resolutions-on-the-human-rights-situation-in-iran-georgia-and-azerbaijan/>

[18] Free Armenian Prisoners, «Ruben’s Trial: A Chronicle» (ղատական նիստերի ժամանակագրություն, 2025 թ. հունվար – 2026 թ. փետրվար). <https://freearmenianprisoners.com/rubens-trial-latest-updates/>

[19] «Փաստինֆո», շարքի անգլերեն տարբերակը (մաս 15՝ նախորդ մասերի հղումներով). <https://www.pastinfo.am/en/news/2026/10/23/Crime-Against-the-Order-of-Governance/1984865>; Free Armenian Prisoners, «“Justice” According to Azerbaijan» (ամբողջական շարքը). <https://freearmenianprisoners.com/justice-according-to-azerbaijan/>

[20] Եվրոպայի խորհրդի Խորհրդարանական վեհաժողով, թիվ 2580 (2025) բանաձև, «Progress of the Assembly’s monitoring procedure (January–December 2024)», 27.01.2025, կետ 4.2. <https://pace.coe.int/en/files/34061/html>

[21] Եվրոպայի խորհրդի Խորհրդարանական վեհաժողովի բանաձևը մշտադիտարկման ընթացակարգի առաջընթացի մասին, 2026 թ. ձմեռային նստաշրջան. Arminfo, 27.01.2026. https://arminfo.info/full_news.php?id=97978&lang=3

[22] ՄԱԿ-ի մարդու իրավունքների գերագույն հանձնակատար, Մարդու իրավունքների խորհրդի 58-րդ նստաշրջանին ներկայացված համաշխարհային զեկույց, 03.03.2025. <https://www.ohchr.org/en/statements-and-speeches/2025/03/turbulence-and-unpredictability-amid-growing-conflict-and-divided> ; OC Media, 04.03.2025. <https://oc-media.org/un-high-commissioner-for-human-rights-calls-for-release-of-armenian-detainees-in-azerbaijan/>

[23] Armenpress, 07.04.2025, «Council of Europe Human Rights Chief negotiates for Baku visit amid concerns over Armenian POWs». <https://armenpress.am/en/article/1216503>

[24] Սենատոր Գարի Փիթերսի մամուլի հաղորդագրություն, 04.04.2024. <https://www.peters.senate.gov/newsroom/press-releases/peters-joins-colleagues-in-urging-state-department-to-help-secure-release-of-political-prisoners-held-by-azerbaijan>

[25] ANCA, 22.07.2026, «House Foreign Affairs Committee Calls for Azerbaijan's Immediate Release of Armenian Hostages». <https://anca.org/press-release/house-foreign-affairs-committee-calls-for-azerbaijans-immediate-release-of-armenian-hostages/>

[26] The Armenian Weekly, 07.10.2026, «Over 100 Members of Congress Urge Rubio to Withhold Military Aid to Baku». <https://armenianweekly.com/2026/10/07/over-100-members-of-congress-urge-rubio-to-withhold-military-aid-to-baku/> ; Armenpress. <https://armenpress.am/en/article/1262329>

[27] Հանրային ռադիո, 31.01.2025. <https://en.armradio.am/2025/01/31/canadian-fm-calls-for-unconditional-release-of-all-armenian-prisoners-held-in-azerbaijan/> ; Global Affairs Canada, 10.08.2025. <https://www.canada.ca/en/global-affairs/news/2025/08/canada-supports-long-term-peace-stability-and-prosperity-in-the-south-caucasus.html> ; Radio Canada International. <https://ici.radio-canada.ca/rci/en/news/2184968/azerbaijan-call-for-prisoner-release> ; Կանադայի ԱԳՆ, 15.01.2026. <https://x.com/CanadaFP/status/2011628087109435677>

[28] Radar Armenia, 29.03.2025, Լորդերի պալատում Միացյալ Թագավորության արտաքին գործերի, Համագործակցության և զարգացման նախարարության անունից բարոնուհի Չեփմենի տված գրավոր պատասխանը. <https://radar.am/en/news/social-2686433874/>

[29] ArmInfo, 02.04.2025. https://arminfo.info/full_news.php?id=90330&lang=3 ; Alpha News, 02.04.2025. <https://alphanews.am/en/uk-lawmakers-urge-their-government-to-put-pressure-on-azerbaijan-to-release-armenian-prisoners/> ; CivilNet. <https://www.facebook.com/CivilNet.TV/posts/a-group-of-british-members-of-parliament-has-condemned-the-continued-detention-a/1087360810093010/>

[30] Ֆրանսիայի Ազգային ժողով, «Résolution demandant la libération des prisonniers arméniens détenus par l'Azerbaïdjan», Texte adopté n° 229, 03.02.2026. https://www.assemblee-nationale.fr/dyn/17/textes/l17t0229_texte-adopté-seance.pdf ; քվեարկություն № 5297. https://datan.fr/votes/legislature-17/vote_5297 ; Armenpress, 04.02.2026. <https://armenpress.am/en/article/1241275>

[31] Ֆրանսիայի Սենատ, «Résolution relative à l'intégrité territoriale de la République d'Arménie», Texte n° 50 (2023–2024), 17.01.2024. <https://www.senat.fr/leg/tas23-050.html>

[32] Ֆրանսիայի Ազգային ժողով, գրավոր հարց № 14330 և Եվրոպայի ու արտաքին գործերի նախարարության պատասխանը, Journal officiel, 23.06.2026. <https://questions.assemblee-nationale.fr/q17/17-14330QE.htm>